

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

XII. De Regno Austrasiae

urn:nbn:de:bsz:31-102564

peditioni defuit, et subacta armis Thuringia, eversoque fortunis Hermenfrido, insignis Germaniae trans rhenanae portio ad Vnstrutum usque regno Austrasiae accessit. Patre, cuius auspicio haec gesta sunt, mortuo, decem et quatuor annis Theodobertus regnum tenuit, Burgundiaeque partem, Godomaro Burgundionum Rege submoto, cum Francia Austrasica, pactione prius cum patruis inita, coniunxit. *In hanc rem legendi et componendi sunt Marius Aventicensis, et Gregorius Turonicus ille in Chronico, quo Prospersi Aquitani Chronicon persecutus est, iste hist. Francor. lib. III. cap. ult. Eo spectant gesta Regum Francorum ex Gregorio Turon. potissimum excerpta, cap. 19. 22. 25. Hinc Aimoinus, qui mortem Theodoberti in annum regni XIII. reicit, corrigendus est, hist. Franc. lib. II. cap. 25. Extant tres Theodoberti epistolae ad Iustinianum Magnum, inter epistolas Francicas, quas primum edidit Marq. Freberus, in quibus et Imperatori honorem servat et dignitatem, in tertia praecipue suam tuetur, enumeratis populis, sigillatim Thuringis, qui legibus eius parebant, Agathias commemorat, bellum, si longius vixisset, Iustiniano, quod titulo Imperatoris Francici uteretur, constaturum fuisse, lib. I. Ante Agathiam Procopius testatur, Theodobertum pleraque per Italiam et Liguriam loca, constantibus adhuc induciis, occupasse, aut stipendiaria fecisse eaque a filio repetiisse, lib. IV. Historiae Goth.*

§. VIII. Patre mortuo, regnum suscepit Theudoaldus, in quo Theodorici, Austrasiorum Regis, propago defecit. Rex equidem pius, et nulla pravitate corruptus, sed valetudinarius, quietisque cupidus, tranquillum vitae genus omni externae felicitati praetulit, nec patri, neque avo consilio et virtute par, omissis belli artibus, de more maiorum deflexit, nec diu regno, non gloriose gesto praefuit, quippe quod non plus septem annis tenuit, et administravit. *Apud Marium Aventicensem in Chronico P. C. Basilii Anno XIV. Ind. III. Cum quo consentiunt rationes temporum, quae annum Ch. signant DLV. In anno regni septimo, quo obiit, congruunt Turonicus hist. lib. IV. cap. 9. et auctor incertus libri, qui scribitur gesta Francorum cap. XXVII. Iste etiam omnia et signa, quae mortem praecesserunt, memoriae tradit, et corpore parum firmo, ac tenui valetudine fuisse confirmat. De pietate testatur Aimoinus, sed ita, ut crudelitatem non dissimulet, hist. Francor. lib. II. cap. 25. Foedus, ad quod sum contra Gothos invitavit Iustinianus, propter amicitiam cum Gothis contractam detestavit, auctore Procopio lib. IV. Morbum, moremque eius ab animo generoso, et armorum studiis alienum, indicavit Agathias, lib. I.*

§. IX. Theudoaldo vita functo, ex transverso agnatorum ordine successit in regno Austriae Clotharius robusto Rex corpore, et aetate adhuc integra, nec minori fama, rebus bello gestis parta, ad quam singularis prosperaque fortuna accessit, quod fratrem Childebertum, pari et aequo iure praeditum

ditum, sed viribus inferiorem, filiorumque expertem, metu potentiae abster-
 ritum excluderet, et solus hereditatem Austrasiae adiret, eoque sine mari-
 bus decedente, magnum insuper Franciae regnum sua unius potestate com-
 plecteretur. *Agathias externus quidem, sed non spernendus scriptor, ex Francis
 tamen supplendus interdum et corrigendus, lib. I. Cum quo iungendi sunt Gregorius
 Turonensis hist. Franc. lib. IV. cap. 9. Fredegarius hist. Francor. epitom. cap. I. Ante
 utrosque Marius Aventicensis loc. cit. Aimoinus quoque non caute in rationibus
 temporum versatus est, causamque succedendi a voluntate et beneficio Theudebaldi
 deduxit, sed cum de eo superiores historici taceant, atque illorum temporum aliud
 ostendant, non possum suffragari Aimoino lib. II. cap. 25. Nihil addo de varia scri-
 ptura nominum Theudebaldi, Theodobaldi, Theodobaldi, quae per se patet, nec si-
 dem historiae mutat. Eodemque modo nil prohibet, scribaturne Clobtharius, an
 Clobthacarius, modo nihil de rei veritate detrabatur.*

§. X. Post Clotharium, huius nominis primum, Sigebertus inter qua-
 tuor superstites eius filios natu minimus, Austrasiam ex novae partitionis
 formula consecutus est, eamque anno DLXI. quo deceffit pater, suo deinceps
 auspicio regendam accepit. Sed aliquanto post, profligatis in Thuringia
 Hunnis, victor ad suos reversus, bellum fratri Chilperico intulit, quod
 impedito se, et armis hostium distracto, aliquot ditionis suae urbes occupa-
 pisset. Collecto igitur exercitu, ad ulciscendam fratris iniuriam contendi-
 dit, et urbes, se absente, interceptas, patefacto armis aditu, rursus in ditionem
 suam redegit, erepturus, quoque ei regnum, nisi Fredegundis reginae
 scelere sublatus fuisset. Igitur quarto decimo regni anno Sigebertus vivere
 desuit, relicto unico filio Childeberto, qui patris successor An. post natalem
 Christi DLXXV. Rex Austrasiae inauguratus, et mortuo Guntramno pa-
 truo, quod An. DXCIII. accidit, regno Burgundiae auctus est, cuius aequae
 fortitudo ac prudentia laudatur. Tribus post annis, quam Burgundiones
 cum regno coniunxit, e vita excessit, cuius alter filius Theodebertus Austrasia-
 m, alter Theodoricus pro sua parte Burgundiam est sortitus. *Nova ista
 haec quadripartita divisio, quae post decessum Clotbari I. evenit, monumentis man-
 data est a Paulo Varnesfridi lib. II. cap. 10. de gestis Langobardorum, ubi Aripertum
 scribit, quem Franci Charibertum; Guntramnum quoque hi Chuntramnum, alii
 Guntegramnum signant. Hic vero cum Chramno, Clotbari I. filio, qui nimia patri
 indignatione miserabiliter periit, confundi non debet. Lucem Paulo Diacono s-
 ferunt Episcopus Lausannens. P. C. Basili anno XX. ind. IX. in primis Antistes Turo-
 nicus lib. IV. cap. 22. hist. Franc. Fredegarius hist. epit. cap. LV. His addi possunt
 fragmenta ex vita S. Medardi, et S. Columbani, nec non Venantius Fortunatus
 e arm. histor. lib. VII. Recentiores plerique, inter hos Bussertus, non accurate ex-
 ponendis horum temporum rebus versantur. Hunnorum adventus, qui in acta-*

tem Sigeberti incidit, hu factus memoratur; alter Sigeberto, fufo fugatoque boſte fauſtus, alter, cum viribus collectis redirent, non ex animi ſententia fuit. Non enim tunc armis pulſi, ſed donis placati diſceſſerunt, ut eſt apud Grigorium Turon. lib. IV. cap. 23. et 29. Non hic omiſerim Childebertum ritu Chriſtiano emendaſſe Ba- iorum leges, cuius rei initium fecit ante cum Theodorico Franciæ Auſtraſicæ Rex, ex eoque inſtituto laudem collegit. V. Prologus legis Baiuvariorum apud Frid. Lindenbrogium in codice legum antiquarum. Diuiſio inter duos Childeberti filios conſignata eſt ab Aimoino lib. III. cap. 84. hiſt. Francor. Eodem ſpectat Tribemius in compendio annalium Franc. non ſpernendæ vir, induſtriæ, ſed in ſupputatione temporum ſibi non conſtat.

§. XI. Theodobertus II. initium regni tranquillum habuit, ſed fratre Theodorico, ad arma prompto nimis et ſtrenuo, invitante, caſtraque iungen- te, bello implicatus, movit adverſus patruelem Clotharium II. eiſque victo du- ras conditiones tulit, et inſigni regionum parte, quæ victoribus obtigit, mul- tæto, duodecim pagos inter Iſaram ac Sigonam, ſpatio ad Oceanum porre- cto, ſitos tantum poſſidendos reliquit. Geſta hæc ſunt anno poſt C. N. ſexcentefimo, incitante avia Brunehilde, quæ regno Auſtraſiæ pulſa, in The- odorici regia verſabatur. Neque diuturna ea pax, nec ſincera fuit, quum Clotharius II. gravioris damni memor, partem ſuperiori pactione ceſſam Theodorico et traditam invaderet, ac devaſtaret. Qua iniuria hic commo- tus, comparavit quam potuit maxime copias, contractiſque auxiliis, hoſti obviam profectus, Meroveum Clotharii II. filium, inſtructa acie pugnan- tem cepit, multos, et inter hos Landericum, in fugam egit, reliquos, cum evadere non poſſent, delevit. Victor nihil cunctandum ratus, exercitum uſque Pariſios duxit, urbemque ingreſſus eſt; cui hætenus amico et ſocio, frater ob nimiam potentiae acceſſionem, diſſiſus, neque inani ſuſpicionem du- ctus, pace Clothario inita, foederi fraterno nuncium remiſit. Hoc princi- pium offenſæ haud temere exiſtimaverit, qui rerum illa ætate geſtarum an- nales non curſim leviterque inſpexit. Odium hoc indignatione ſua fovit Brunehildis, quam ex urbe et aula Merenſi eiectam ſuſcepit alter eius ne- pos Theodoricus, quem ſubinde inſtigavit ad petendum armis nepotem al- terum, et pridem ſibi inviſum, obiectoque natalium vitio, in odium, con- ſiato etiam belli periculo, adduxit. Obſecutus monenti Theodorico, ex- pedivit copias, iamque ad prælium cum fratre committendum paratus, hortatu Optimatum arma poſuit, et caeſo, qui nihil moderatum ſuaſerat, Protadio, metu confuſus meliori conſilio ceſſit. Demum ingraveſcenti ma- lo cumulum attulit noviffima inter fratres contentio de Alſatia, quam pa- ter eorum a regno Auſtraſiæ ſeiunctam, cum tribus aliis tractibus Theo- dorico, Burgundionum Regi, aſſignavit. Hoc cum acerbe ferret Theodo- bertus,

bertus et de iure ac dignitate sua detractum putaret, non temperavit sibi, quin tractus vel ut ad se pertinentes reposceret, armisque vindicaret. Quamobrem Theodoricus, inclinato ad pacem animo, condiciones cedendorum Comitatum accepit et praestitit, cum aestimata suorum paucitate, magno fratris exercitui resistere non posset. Quibus rebus, praeter Alsatiam, regno Austrasiae denuo coniunctam, tres finitimi tractus, Sugintensis, Turen- sis, et Campanensis in potestatem ditionemque Theodoberti anno, ut no- strae rationes sunt, DCX. redierunt. Quae pax ut iniqua, temporum quip- pe necessitate expressa, Theodorico visa est, sic eius animum accendit ma- gis ad repetendam Alsatiam, recuperandosque tractus, quos pactione Sa- lisonensi abalienaverat, sed perinvitus. Vnum ergo ad tantae rei spem ex- citato restabat certamen, quod fraternas discordias alterutrius exitio finiret. Sumtis enim utrinque armis, apud Tullum, et deinde rursus apud Tul- biacum congressi, praelio, in quo Summa rerum vertebat, experiri coepe- runt. Victus fugatusque Theodobertus, se recepit ad Vbios, ubi captus, et victori deditus, rogatu Brunehildis sacros Ordines, quod ei Columbanus praedixerat, profiteri iussus, nec multo post odii explendi causa caesus, re- gnum simul et vitam amisit. Duo eius filii, Clotharius et Meroveus, com- prehensi, et morte mulctati sunt, quorum patruus regnum Austrasiae armis subactum non diu tenuit, et fratre sublato, Clotharium oppugnaturus, ex alvi profluvio interiit, in ipsa Mediomatricorum regia, ubi tunc degebat. *Jonas Abbas in Vita Columbani, post hunc Fredegarius Chron. cap. XVI. Viroque recentior Chronographus Moissiacensis, quom industriae Francisci Bosqueti debe- mus, in Maurilio Imp. ann. III. et post hunc quoque Aimoinus Chron. lib. III. cap. 84. Theodobertus successit patri Childoberto in regno Austrasiae, quod et regnum Theodoricus dicitur a primo Clodovaei M. filio, quippe Austrasiam ex divisione nactus, ut praeter superiores, quos adduxi scriptores, confirmat Rorico Monachus in gess. Franc. lib. IV. fin. Alter eiusdem Childoberti filius regnum Guntramni, ut Aimoi- nus nominat, id est, Burgundiae, accepit, et post multas fortunae vicissitudines, su- perato atque interfecto fratre, occupavit, sedemque Divoduri Mediomatricorum fixit, et ibi sacra concessit, ut tradit auctor appendix ad Marii Ep. Chronicon. Mo- incertus, qui compilavit gesta Francorum, scribit, Theodericum scelere Brunehildis veneno sublatum, cap. XXXIX. Quod scriptores aetate et auctoritate priores ta- cent, recentiores vero plerique tradunt potius, quam evincunt. De causa belli, in- ter fratres cum alterutrius clade ac interitu gesti, nihil addo, nisi quod in vita Columbani legitur, de regni finibus inter eos fuisse disceptatum, cap. XXVI. Mu- tua potentiae aemulatio, metusque ambitione mixtus, et passionis Salisonicae an- no DC. conventae invidia, et exaggerata iniquitas, tradiumque ea cessorum, et amisa*

ſae imprimis Alſatiae acerba recordatio, tum pacis quoque cum Clothario II. iniſtae odium, ac non obſcura vindictae cupiditas, et coniungendi utriusque regni deſiderium haud omnino reticere hic debent, quae fratres, fortuna viribusque diſtantes, in mutuam perniciem exitiumque armarunt.

§. XII. Poſtea Auſtraſii non recusantes ſuſceperunt, regniſque inſignibus decorarunt Sigebertum, natu maiorem, Theoderici II. filium, eumque anno DCXIII. apud Moſellanos et Mediomatricos in vacuo patris ſolio collocarunt. At repugnavit ei et reſtitit Clotharius II. animoque ad ultionem excitato, regnum cum vita eripuit, clademque et necem Merovei filii, ſupplicio de maiore Theoderici filio viciffim ſumpto, vindicavit. Ita vero Clotharius II. regnum Auſtraſiae a crudelitate orſus, totius Franciae Rex evaſit, magniſque viribus, nec minori auctoritate, ſublata Theoderici II. propagine, ſolus regnavit. *Sigebertus huius nominis II. Rex Auſtraſiae factus et inauguratus eſt, teſtibus auctor. appendicis ad Marium Aventicenſem, et Iona in vita Columbani. Non ergo ſolum deſtinatus, ſed etiam declaratus Rex eſt, quod Fredegarii cauſa obſervandum eſt, qui Iona recentior, de conatu et deſtinatione Brunchildis, Sigebertum in regno patris inſtituere (ſucceſſorem) nitentis loquitur. Chron. cap. XXX. At hic niſus cum effectu intelligendus eſt, eodemque modo exponendus ſcriptor vitae Faronis, qui deſtinatum in regno ſucceſſorem teſtatur c. XXXII. Vbi deſtinatio a declaratione non debet ſeiungi, contra quam alii placet, ſequentibus auctorem, qui geſta Regum Francorum compilavit, cap. xxxix. A quo ſequentes decepti, nibilo veriora ſcripſerunt. Viſtus captusque eſt Sigebertus, ad Axonam ſc. in campis Catalaunicis Galliae Campanae. Quatuor filios Theodericus II. moriens reliquit, inter quos Sigebertus II. Corbus et Meroveus clade accepta, vivi in poteſtatem Clotharii II. venerunt, nec multo poſt iuſſu victoris occiſi ſunt, ſervato duntaxat Meroveo (cuius ad ſacrum fontem ſponſor Clotharius fuit) diſlapſo autem Childeberto, qui celeriori egro vectus evaſit. V. Fredegarius cap. XLII. ad eumque alii exigantur.*

§. XIII. Eodem anno Clotharius II. Auſtraſiae Rex effectus eſt, quo Sigebertus II. adoleſcens, conſumptis duntaxat paucis regni menſibus, regum propaginis ſuae ultimus, foede periit ac ſublatus eſt, ab eoque tempore, auſpicio novi Regis Clotharii, Rado, praefectus Auſtraſiae impoſitus, ſolenni Francorum nomine *Maior domus* appellari conſuevit. Quae mutatio A. DCXIII. accidit, quando Auſtraſia ad reges Neuſtriae rediit, neque tamen cum regno hoc permixta, aut tali nexu coniuncta eſt, ut priſtinum nomen amitteret, iuraque et fines utriusque regni, contra morem exemplumque Franconum, confunderentur. At Clotharius, de quo dixi, rebus ex animi ſententia geſtis, bellisque compoſitis, *magni* nomen adeptus eſt, regnumque Auſtraſiae, ſexdecim fere annis ſervatum, nihil contra molientibus Auſtraſiis,

fiis, tenuit, ac recepto in administrationis Austrasiae partem natu maiore filio, A. DCXXIIX. e vita migravit, cuius in locum successit Dagobertus, qui vivo et volente patre, Austrasiam aliquot annis haecenus regendam susceperat; eo autem mortuo, subita et prospera expeditione, adiuvantibus Austrasiis, ad Burgundiones et Francos Neustrasicos contendit, et utrisque in fidem acceptis, meliori fortuna, quam iure, exclusit Charibertum fratrem. *Fredegarius Chron. cap. XLVI. auctor est, Dagobertum a patre Clothario II. hanc iniisse gratiam, ut de voluntate eius Rex Austrasiae constitueretur, exceptis tractibus versus Arduennae saltum, et Vosagum montem sitis, quos retinuit Clotharius, et suae ditioni adiunxit. Sed postea Dagobertus, quam duxit uxorem Gomadrudem, detractas a patre portiones reposcebat, qui procerum obtestatione victus reddebat, praeter illud terrae spatium, quod conventum utrinque, et citra Ligerim definitum erat. Hoc enim idem ille scriptor confirmat. Prior autem pactio incidit in Ann. DCXXII. Posterior ad annum DCXXV. pertinet. Consequens est, ut dicam, diversa ratione supputandos esse regni Dagobertini annos, ita ut prius Austrasici, quod sex annis Dagobertus tenuit, deinde Neustrasici, quod Monarchiae nomine scriptores Franci insignant, initium capiatur. Vid. fragmenta de rebus Dagoberti ex vita S. Eligii, qui Dagoberto per familiaris fuit, deprompta. Non vero nulla eius ratio habenda est, quos rerum documenta, et fines, quae saepe mutati, distinguunt evidenter ac secernunt. Monarchia, quam Dagobertus, extincto patre, consecutus traditur, spectat ad magnam utriusque regni, Austrasiae pariter ac Neustrasiae, coniunctionem, et voce illa eminentiam indicat, non autem propterea regnum Austrasiae excludit, abolet aut tollit.*

§. XIV. Dagobertus aliquot ante mortem annis, saluti Franciae consulendum ratus, Sigebertum, impuberem adhuc filium, Austrasiae imposuit, patrisque Clotharii exemplum secutus, utile hoc rebus suis putavit fore. Idcirco additi vitae morumque rectores, quibus idoneam educandi rationem praescripsit, accito, cui diffidebat, in Neustriam Pipino, qui titulo maioris domus apud Austrasios curabat, sed de potentia et ambitione suspectus. At prudenter moderateque fecit Pipinus, neque ulla gloriae cupiditate abreptus est, ut ab officio discederet, statumque regni, etiam Dagoberto mortuo, perturbaret. *Dagobertus, huius nominis primus, A. DCXXXVII. diem supremum obiit, cuius frater Charibertus, attributa Galliae Aquitanicae parte, et sede Tolosae constituta, appellatus est Rex Aquitaniae, quam tamen integram ditioni suae subiectam non habuit, ut est apud Fredegarium, locupletissimum huius rei testem. Aribertus (qui et Charibertus, aliis quoque Haribertus) sedem Tolosanam elegens (verbum rudis seculi) regnat in parte provinciae Aquitanicae. Cap. LVII. Elegit quidem Charibertus hanc sedem, sed regionem, quae Tolosa continetur, et partem Aquitaniae, concessu Dagoberti, non cum libertate eligendi obtinuit,*

zinit; ea vero lege, ut omni iure in reliquam Franciam cederet, pactoque semper ualituro confirmaret. Accepit conditiones, quas fratri impar, recusare non potuit Charibertus, subacta prius, quam e vita decessit, universa Wasconia, quae cum aliis tractibus, auspicio Dagoberti, ad regnum ditionemque Franciae Neustricae reducta est, cum frater Charibertus, tam tertio regni anno decessisset, nec filium, cui Chibperico nomen fuit, diu superstitem reliquisset. Fredegar. cap. LXVII. Aimoinus lib. IV. cap. 23. Papius Massonius annal. lib. I. in Dagoberto, cui simplicitatem, regno minime idoneam, obiecit scriptor vitae Sigeberti III. Ex quo sequitur, Charibertum non fuisse Regem Franciae, sive Austrasicae, sive Neustricae intelligatur. Hinc in Chronick, quibus series et successio Regum Francorum traditur, omissus est, nominatim in Tiliano, fragmento Erchanberti, et aliis haud suspectis monumentis. Nisi quod Chronicon Meiffiacense ea parte, quae mutilum est, divisionem innuere videtur, ad ann. XLV. Clotarii. Sed hiatus ibi nihil probat, et auctor huius Chronici, qui post Merovinges floruit, commoda interpretatione iuari, et suppleri potest ex scriptoribus aevi prioris sigillatim ex Fredegario, qui regnantibus Merovingis, Sigeberto et Clodovato iunioribus, Chronicon consignavit, cuius additamentum stylus prodit, quod est ab auctore multo recentiori. Quia vero Aquitania est pars Franciae Neustrasicae, ipse Fredegarius non dubitavit regionem Chariberto attributam, nominare regnum Francorum, c. LXXVIII. perinde ac si dicere voluisset, regnum Franciae Aquitanicae, sive Aquitaniae, ut diu post Fredegarium scripsit Aimoinus, libro et capite, paulo ante nominatis. Non vero nunc exquiri artes regnandi, quibus circumventus est Charibertus, neque excusio moris Dagoberti, quos vitia mixtos fuisse constat. Tantummodo hoc addo, multos esse, qui hunc Dagobertum cum altero, eius nepote, et Sigeberti filio, confundant: quod ne fiat, cavendum, et tempestive admonendum reor. Huius erroris compertus est Iodocus Coccius, cuius extat liber, qui inscribitur Dagobertus Rex, Argentinenfis Episcopatus fundator, edit. Molsheimii A. MDCXXIII. Equidem ambo Dagoberti, alter post alterum, de Austrasia, et amplissimis Austrasiae sacerdoti Antistitumque sedibus, speciatim de Argentoratensi bene meritus est, idque errandi causam dedit scriptoribus, coeteroquin diligentibus et doctis. Post Coccium accuratiori studio perquisivit et distinxit hos Reges Godefr. Henschenius, edita de tribus Dagoberti diatriba, sed neque in omnes historiae huius partes ita perscrutatus est, ut expectationi nostrae per omnia satisfaceret, cum res atque Dagoberti I. et II. distinte magis explicataeque reddere debuisset. Id quod merito etiam in eo desideravit Coitius, Annal. Eccl. Frane. t. III. ad an. 637. Sed in Coitio quoque licet observare turbatas interdum rationes temporum, et nimium corrigendi studium, quod in Fredegarii Codice liquet, in quo emendando licentius aliquando versatum animadverti, neque id nescivit Petrus Franciscus Chiffletius, qui novissime in desumenda Dagoberti senioris a. m. s. elaboravit, edito libro, cui titulus est, Bedae et Fre-

Fredegarii concordia, qua continetur dissertatio de annis Dagoberti, A. M. DC. LXXXI. De Pipino, qui per ea tempora, quibus Clotharius et Dagobertus senior regnarunt, titulo Maioris domus, negotia regni administravit, legendus est per antiquus scriptor, sed Merovingorum aetate recentior, qui ad Pipini huius non-Regis abnepotem usque et Regem pervenit, apud Duchesnium t. I. p. 594. seq.

§. XV, Regnante Sigeberto III. Dagoberti I. filio, Austrasia (a Francia Neustricae limite) cis Rhenum, pacata fuit, sed fines eius, trans Rhenum, incursionibus Thuringorum patuerunt, et turbati sunt, impulsore quodam gentis duce Radulfo, qui Vinedorum amicitia nixus, communi popularium consensu arma sumit, et Sigebertum aggressus, acri certamine copias eius dissipavit, sed is, cum per fortunam non posset aliter, incolumitatem abeundi pactus, redintegratis paulatim viribus, Thuringos inflexit ad obsequium, et retinuit provinciam, situ commodam ac fertilem, pristinisque Francorum legibus constitutam. Firmato iam regno, de successore cogitabat Sigebertus, et Grimoaldo maiore praefecto negotiis adhibito, sapienter regni statum ordinabat. Aliqui tradunt, Childebertum, Grimoaldi filium, si ipse quidem, non relicto herede, decederet, eo in regno, consecutus ad eam rem tabulis, succedere voluisse. Sed nato post filio Dagoberto, metu orbitatis solutum, istud decretum, quod ante fecerat, irritum et infectum reddidisse, nec propterea Grimoaldum a regni administratione submovisse, et cum moriturus esset, unicum quoque filium fidei eius credidisse, quod nihil alienum vita et munere superiori commisisset. At parum memor beneficiorum Grimoaldus, sefellit spem Regis, eoque mortuo, Dagobertum iuniorum, contra quam promiserat, sacris Ordinibus initiatum, dimisit in Scotiam, ut procul regno esset, et a patria remotus, fortunam, si adolesceret, moderatius ferret. Cuius facti indignitate permotus Rex Neustriae Clodovaeus, Sigeberti frater, iniuriam patrueli factam ultus est, vafrumque et perfidum Grimoaldum morte multavit, cum id e re publica existimaret, ut verus legitimusque heres in pristino regiae dignitatis gradu collocaretur. Quod usu evenit, deiecto, quem reus sceleris pater admoverat, Childeberto. Huius rei gratia legendus est post Fredegarium, qui in Sigeberto III. historiam finit, Sigebertus scriptor, quem fuisse monachum, non est, cur dubitem; plerumque, nec iniuria, Gemblacensem vocant, qui multa de Sigeberto rege tradidit, quae apud alios frustra quaeramus. Omnino enim confirmat, Sigebertum non destitisse ab incepto recuperandae eius provinciae, superbiamque domuisse hostium, et Thuringos, impulsore Radulpho rebelles, in ditionem imperiumque Franciae Austrasiae redeisse, vel, ut suis ipse verbis tradit, sub iugo dominii sui victos et confusos reflexisse. Quod testimonium in tanta rerum caligine, scriptorumque inopia haud praeterire debui, neque ab Hadriano Valesio omissum est, quo conficiamus, receptam a Sigeberto fuisse

se Thuringiam; contra quam alii scribunt, Sigeberto mortis causam extitisse amissae Thuringiae dolorem. Huius sententiae sunt P. Massonus, P. Berthault, neque reliqui sentiant, qui memorant, Sigebertum inter et Radulphum convenisse, ut illo in Austrasiam redituro, hic obsequio solutus esset, quod narrat Bussieres, et mendose Rudolphum scribit, lib. III. hist. Franc. Nec vero quis credat, passurum fuisse Clodovaeum, Sigeberti fratrem, ut Radulphus cum iniuria Francici nominis Thuringiam teneret, suique iuris princeps esset, causamque adeo fratris, cum genere sanguineque suo coniunctam negligeret, pro quo ante hac in regnum restituendo neque operam, neque laborem recusarat. Quin et hoc argumento in dubium voco narrationem Sigeberti scriptoris de adoptato Grimoaldi filio, quam ne credam, multa prohibent; illud maxime, quod Sigebertus Rex nullum ius adoptandi habuit, cum, fratre superstito, id facere non posset, utcumque etiam vellet, quippe in regno eiusmodi, in quo generis sanguinisque dignitatem versari sciret. Tum vero Sigeberti Regis aetas nondum effocta, sed integra erat et florens; ut nihil causae esset, cur adoptandi consilio desiderioque duceretur. Reperiuntur tamen haud pauci, inprimis recentiores, atque inter hos novissime Pradius, qui adoptionem hanc tuctur, Ambitio equidem Grimoaldi non obscura erat, quando suae sortis oblitus, Dagobertum, verum ac legitimum heredem, Patre mortuo de regno detrusum, in Scotiam (quo nomine sequiores Hiberniam appellant) relegavit. Legendi hic et componendi sunt scriptores vitarum S. Remacli, S. Boniti, et ipsius etiam Sigeberti III. Regis.

§. XVI. Regnum Austrasiae, sublato Grimoaldo, non ad Dagobertum, cui praereptum fuerat, rediit, sed Clodovaeo II. Neustriae Burgundiaeque Regi, relicto in Hibernia patruale, cesit. Quo id anno acciderit, dissident plerique scriptores et variant, sed rationibus a Sigeberto confectis congruit annus Ch. DCLVIII. quanquam alii malunt DCLXIII. Mea tamen sententia propius vero accedunt, qui argumentis rerum et temporum indicant annum DCLIV. eumque renovare huius vicissitudinis memoriam putant. Illud pariter impeditum est, utrum Clodovaeus, qui Grimoaldum cum filio evertit, in regno successerit, an filium ibi regem constituerit; quod faciam, ut intelligatur, eorumque testimonio, quorum apud me auctoritas valet, comprobetur. Etenim constat, et confirmare in expedito est, Clodovaeum II. multato Grimoaldo, extrusoque huius filio Childeberto, Austrasiam stirpi suae repetitam, non reddidisse patrueli, quippe non reverso, nec revocato unquam aut restituto, sed retinuisse, quoad vixerit, regendamque suscepisse, non, ut plerique existimant, Childerico filio tradidisse. Post Clodovaeum, utriusque Franciae, Austrasicae et Neustriae regem, qui anno DCLV. mortem oppetiit, Clotharius filiorum natu maximus, eiusque nominis III, praeter occidentalem Franciam, iunctamque ei Burgundiam, solus

folus aliquandiu tenuit Aufrasiam, quae deinde eius assensu, et matris, quae tutelam gessit, approbatione, delata est ad Childericum minorem fratrem, qui utriusque voluntate et iudicio, primum in partem regendae Aufrasiae ascitus est, tum Clothario sine liberis mortuo, in universa Francia successit, nec vero diu solus regnavit, vitamque et regnum, perfidia et scelere coniuratorum, non relicto herede, amisit. *Expedienda hic sunt, quae difficultatem habent, aut prae se ferunt. Sigebertus Gemblacensis, auctor est, Childericum, vivo et volente Clodovaeo patre, constitutum esse Aufrasiae regem, in vita S. Theodardi (mendose apud Tritheimium Theobardi) quod repetitur in Chron. ad an. 658. Cui assentiantur non pauci, nec spernendi scriptores, quibus addo Ioannem Tilium in commentar. rer. Gallicar. et prae omnibus nostra memoria nominandum Hadr. Valesium, lib. XXI. rerum Francicarum. Apud me in hac imprimis re causaque valet auctoritas scriptoris antiqui, et illorum temporum, quibus haec gesta sunt, aequalis, qui in libro, quem de vita S. Bathildis composuit, ab excessu Clodovaei haec accidisse tradit, quem Surius edidit, Duchesnius excerptit. Is aperte scribit, Clotharium, exempto rebus humanis patre, suscepisse ilico Francorum regimen; Francorum, inquit, non solum Neustricorum, sed etiam Aufrastorum. Horum deinceps sigillatim meminit, qui avitente Bathilde, et suffragantibus regni primoribus, ex aliquot annorum intervallo fratri ipsius Childerico obvenerunt, ab eoque tempore hic regendi consors factus, et regis Aufrasiae titulo appellatus, extincto autem Clothario, rex universae Franciae, constitutus est, etiam Burgundiae, quae regnante primae stirpis Francorum progenie, sigillatim Clotharii III. aetate, Franciae Neustricae innexa est, ut confirmat Anonymus scriptor vitae S. Bathildis, quam per rerum temporumque imperitiam cum Bildechilde recentiores plerique confundunt. Veteres tamen auctores Franci interdum haec nomina permiscunt, non tam suo, quam liberiorum vitio, quod ex vita S. VVandregesili cap. 14. et 21. constat. Illud etiam auctoritate confirmandum est, quod scripsi, Dagobertum, Sigeberti F. non rediisse in Aufrasiam, nec recuperasse regnum. Quo argumento dicitur eius exilium irrevocabile, ab Anonymo vitae S. Boniti scriptore. Veruntamen non dubito, quin mortui cadaver relatum sit in Franciam; facit enim pro me scriptor antiquus, et expresse commemorat, in basilica Rotomagensi conditum fuisse Dagobertum, cap. 32. in vita Eligii. Erat enim illa in urbe praeful, et gnarus rerum urbis, cuius sacra moderatus est, imprimisque eius basilicae, in qua summa dignitateungebatur. Non ergo, neque vivus, neque mortuus, Aufrasiae redditus, sed in Neustriam relatus, et Rotomagi sepultus est, in primario D. Petri templo, quod in magna celebritate est, cum ob alia funera illustria, tum ob antiquitatem et Gothicam structuram.*

§. XVII. Childericus II. anno regni Aufrasiani quarto decimo, Neustrasiani quarto ineunte, cum venationi operam daret, misere periit, quem in utroque regno. A. C. DCLXXIII. secutus est frater natus minimus Theodericus

ricus, hulus nominis III. qui antea regnum Neustriae affectaverat, ad eiusque causam Ebroinus se adiunxerat, sed a Proceribus Franciae desertus Rex et destitutus, atque in sacri ordinis Iodalicatem adscriptus est, ut pracluso ad successionem aditu, omnes curas ad pietatis studium conferret. Atversa aliquanto post fortuna, et restitutus in libertatem Theodericus, non modo recepit Neustriam, sed omnem Franciam, quam antea ne speraverat quidem, cum ditione sua coniunxit. Nemo enim post Childerici, et uxoris eius gravidae caedem, e stirpe regia restabat, qui regeret Francos; quanquam regendi prudentia Childerico defuit, et maiorum virtus in eo successoribus defecit, ut moribus atque institutis dissimilimi, nihil praeter originem et nomen retinerent. Ista autem regni conversio maximam Franciae perniciem attulit, et praefectorum libidini interdum reges ipsos exposuit, rerumque summam tandem ad alios traduxit, quanquam id serius, et sequenti aevo accidit, cum nullo morbo sanante remedio uterentur. Non enim id de omnibus Merovingis pronuntiandum est, quod aliqui faciunt, nullo discrimine regum rerumque intervalla separantes, etiam veteres plerique, et Carolingorum aequales, rumore potius, quam monumentorum fide. Nisi illud ignaviae affine sciri oportet, quod immatura, aut brevis regum aetas, velut crebrioris interregni causa, incrementis regni obsuisse videatur. Illud certo constat, Clodovaeum III. Theodorici III. filium, et in regno successorem, firma pace, nec diviso Franciae patrimonio, regnasse, et praefecti auctoritate, qua Pipinus Ansegisi F.ungebatur, adiutum fuisse et admonitum, ut ad praecedendam dissidiis materiam, utrique Franciae solus praesesset. Quo tempore praefectorum dignitas potentia atque opibus valuit, novoque nec usitato hactenus, titulo aucta et insignita, altiusque elevata est, adeo ut praefecturae munus, quod Pipinus gessit, per omnem Franciam pateret. Causa honoris atque instrumentum erat victoria, quam ad Textricium retulit caesoque Berthario, aemulum oppresit, principisque nomen et titulum consecutus est, quod tradunt scriptores antiqui, odio et studio vacui, ac ideo non suspecti. *Ipsae confirmat auctor vitae Ansberti, Rotomagi antistitis, quem sibi repugnantem, et regnandi rationibus contraria suadetem, in exilium egit; is vero auctor eum Principis nomine appellavit, utique non alium intelligens, quam principem Francorum, in gerendis palatii regnique Franciae negotiis primarium, et a rege proximum administratorem, ut haud obscure indicavit auctor vitae S. Boniti. Consentunt scriptores alii, et principem nominant, inter quos extat, qui composuit vitam S. Ursinarii. Multi, praesertim his recentiores principem Francorum pleniore elogio vocant. Quod tamen ita capiendum est, ut, salvo regum iure, isthaec administratio intelligatur, et nihilominus Pipino Herstallio, inter ceteros ac priores palatii praefectos ac proceres, qui principes quoque*

appellati sunt, praecipuum aliquid relinquatur. Idcirco in vita Ansberti praefectura administratio dicitur, quam etsi quidam nimis amplificant, et in arbitrata Pipini positam fuisse affirmant, tamen haud omittunt ius regis, neque huius consensum defuisse, principatumque sub regibus tenuisse, sine assentandi vitio consentur. Quod aperte satis tradunt scriptor vitae Boniti, et vetus, sed ignoti nominis auctor libelli, de maioribus domus regiae, quem P. Piiboeus edidit, Dubeisnui ex antiquissimo codice restituit ac emendavit. Alios praetereo; quoniam in publicis Franciae tabulis, Regum procerumque palatii titulos posteritatis causa servantibus, non legisse memini, Pipinum unquam hunc talem sumsisse titulum, aut a Regibus, sub quibus utriusque Franciae praefecturam gessit, hoc titulo fuisse cognominatum. Elogio quidem ornatur illustris et incluti, quo et reges usos esse, constat, annos tamen praefecturae non retulisse in commentarios publicos, nec more regum, pro quibus administrabat, dinumerasse, palam est, nec probatione mea eget, Erant vero alii tituli, regnantibus proprii, quibus a condicione praefectorum distinguebantur.

§. XIII. Clodovaeus III. exiguo tempore, et obscuro nomine regnavit, quem prolis expertem secutus est frater Childebertus III. rebus gestis clarior, neque animi vitio, nec breviori aetate impediatur. Nam haud idem utriusque spatium fuit; duobus enim annis Clodovaeus, decem septem Childebertus regnum tenuit, et Pipini Herftallii ductu Alemannos, qui Svevi nominantur, oppugnavit. Horum dux Vilarius, velut suis deinde legibus victurus, regnoque Austrasiae se et gentem subtracturus, venienti processit obviam, collatisque signis, cum eo confixit, victusque reparavit vires, regresso postea in Franciam Pipino, quam rex morbo implicitus obiit, sub cuius extremum vitae regniqve tempus, bello contra Svedos, eorumque ducem gesto praefuit Valericus. Alemannos dixi, non ut Francos Moeno finitimos, Alsatiosque comprehendam, qui omnes quidem uno Austrasiae regno, sed non uno ducatu continebantur. Vicini erant, sed suis discreti finibus, nec belli societate coniuncti, cum Alemanni, id est, Svevi proprie dicti, Francorum armis peterentur, Alsatii autem et Franci ad Moenum porrecti quiescerent, ac in fide perseverarent. Quod scriptores annalium consentientes tradunt ad A. DCCIX. DCCX. et DCCXI. Sed qua fortuna secunda, an adversa Franci pugnarint, non commemorant, quod Nazarianos, Tilianos, Petavianos, inspicienti constabit, quoniam et inter eos alii aliis parcius hoc attingunt. Solus auctor annalium Metensium copiosior est, nec infestatos tantum et superatos, sed etiam triumphatos a Pipino Svedos (multi Svaros, aliqui Svabos vocitant) magna scribendi fiducia prodit, sed unde acciperit, incertum est, et nemini haecenus exploratum.

§. XIX. Haec auspicio Childeberti III. gesta sunt, quem eodem, quo obiit, anno insecutus est Dagobertus filius, huius nominis III. qui praeterea
alia,

alia, quae domi ab eo perfecta sunt, multa in pios coetus beneficia contulit, nec belli Svevici curam cogitationemque abiecit. Nam Vilarius armis subigendus restabat, adversus quem comparavit exercitum, haud peiori, quam pater, fortuna, nec dispari eventu, vastato quippe hostis agro, Svevorumque populo in ditionem *Franco-Austrasicam* redacto. Annales Francorum ex pervetustis Al. Petavii, Tiliique codicibus deprompti, expeditionem contra Svevos susceptam confirmant, annales vero Metenses plus aliquid significant, ducemque expeditionis definiunt, atque amplius prosperum belli exitum tradunt, ut facile intelligi possit, Sveviam late vastatam, Francorumque orientalium regno coniunctam, usque ad Lanfridi, Svevorum ducis, tempora quievisse. Ad A. DCCXII. Quibus rebus Danubii aditus patuit, apertique ulterioris Germaniae fines, attulerunt novum vicinis periculum, et Boioaros, ut communem postea subirent fortunam, admonuerunt, eosque integros haecenus et intactos, nudarunt quasi et obiecerunt Francis ex propinquo invadendos. Verum aliquot post annis, Pipino seniore iam mortuo, Franci Neustrii Austrasique aemulatione commissi, vires ipsi suas confecerunt, quoad Carolus, Pipini ex Alpaide filius, e custodia, qua eum detinebat privigna Plectrudis, dilapsus, Neustrios in ordinem redegit, represso, qui obsistebat, Ragenfredo. Sub hoc tempore decessit Dagobertus, rebus nondum in Francia compositis, relictoque in his turbis filio Theoderico, cui adhuc impuberi, A. DCCXV. regnum, a Francis praereptum, atque ad agnatum eius Danielelem, quem ab ordine sacro accesserant proceres, est delatum. Hic, regno Francorum suscepto, appellatus est Chilpericus, idem Chilperici II. filius, qui in serie regum huius nominis tertius numeratur. Ab initio statim Carolo, res in Austrasia novanti restitit, oppressurus etiam, si conatui par usus armorum fuisset, et aetati maturae, quae in Theoderico desiderata est, fortuna respondisset. Sed rex aliquot praeliis victus, imprimisque clade Svesionensi fractus, vix colligere vires potuit, parumque abfuit, quin, deleto exercitu, simul periret Ragenfredus. Ad clades autem, quas accepit Chilpericus, accessit ista calamitas, quod, annitente Carolo, Clotharius IV. contra eum electus est, qui Theoderico III. prognatus, nulla re memorabili gesta, obiit, cum ab eo tempore, quo Carolus illum minuendae invidiae causa extulit, annus, et septem fere menses effluxissent. Nec vero Chilpericus III. in Frisiis, quorum rex tunc Radbodus aetate affecta erat, neque in Saxonibus Visurgi finitimis, quos praeveniebat Carolus, praesidium, quo res lapsas restitueret, invenit. Eudo quoque Dux Aquitaniae, sic attritus erat proxima clade ac debilitatus, ut unus ipse labentem Chilperici potentiam sustinere non posset. Cum in hoc discrimine rex esset, perturbatus, et quomodo hosti resisteret incertus,

in

in Aquitaniam se contulit, quem Eudo, regia fere potestate Dux, retinere non ausus, data ante et accepta fide, cum donis dimisit ad Carolum, a quo bene acceptus, atque in regnum restitutus, non multo post vivere desiit, ineunte sexto regni anno. *Anonymus, et aequalis horum temporum scriptor, qui Gesta Regum Francorum composuit, cap. LIII. Huius enim magna auctoritas est, et merito aliis praefertur. Proximus ab eo est conditor Chronici, iussu Childerandi comitis scripti, quod Fredogarii appendicem constituit, cap. CVII. Post utrumque annales, quos monachus, cuius non extat nomen, in fano S. Arnulphi apud Metenses exaravit, addidit tamen Carolingis. Neustria tunc Regem fere precarium habuit Chilpericum, Aquitania ab ea tantum non sciuncta, cuius Dux regia prope modum potestate utebatur. Austrasia Regum Neustrasiorum leges mandataque spernebat, praefecti non Regum arbitrio, sed suo procerumque suae gentis suffragio, quae fieri vellent, instituebant, ac disponebant, regiones insuper Austrasiae regno coniunctae sensim deficiebant, aut labantes ad defectionem spectabant, finitimae bellum movebant, Austrasiosque lacebant, Saxones enim Cattuarios invadebant, Frisi haud quietiores erant, vicinosque vexabant, tum Suevoi insurgent, et omnia armis tumultibusque miscbantur.*

§. XX. Levatus post solitudine Carolus, Theodericum IV. Dagoberti III. filium, ab aditu et usu reipublicae submotum, et sacrae fodalitati, quae Calae erat in vetere agri Parisiensis fano, traditum et mancipatum, volentibus Francis, eductum inde ac regno impositum, consilio et auctoritate sua iuvit, cuius alioquin rationes, seu pace, seu bello quid gerendum esset, post tot tamque insignes partas victorias plurimum valebant. Vtri autem Franci, Neustrii, an Austrii regem hunc constituerint, dubitari potest, et quae-ri, cum prisca annalium scriptores, non distingvant hic Francos et definiant, generatim eos nominasse contenti. Alteri eorum afflicti, et fortuna miserari, alteri potentia aucti, iamque ad societatem pristinam et concordiam revocati, haud videntur potuisse negligi; quanquam Neustrii victi antea potius, quam domiti, ad salutem dignitatemque suam excitati, regem hunc, sed haudquaquam soli, designarunt, non repugnante Carolo, qui satis habuit, dignitatem a Rege proximam, in qua regiam quoque potestatem exercuit, obtinuisse. Fragmentum Erchanberti in hanc sententiam exponi debet, in cuius extremo legitur, *Francos in regem sibi statuisse Theodericum filium Dagoberti iunioris*, Francorum nomine intelligi Neustrios, in quorum ditione erat Calense fanum, ex quo ad capeffendum utriusque Franciae regnum accitus Theodericus est, non abnuo temere, neque inficiari audeo, dummodo non plane nulla Austrasiorum ratio habeatur, quorum nomine adfuit, operamque contulit Carolus, quippe non passurus, ut tam indigne seculum agerent Neustrii, praesertim in communi consociatoque regno, in quo

sopitis tandem turbis, omnes unum atque idem sentire oporteret. Haud aliter iudicavit Marianus Fuldae monachus, et scripsit, *Francos cum Carolo, filium Dagoberti iunioris regem super se statuisse, an. 720.* Exinde liquet, falli Godefr. Henschenium, qui secus existimat, et prorsus negat, Theodericum IV. quem mendose II. nominant, Dagoberti III. fuisse filium, vel solius Erchanbertini fragmenti auctoritate convincendus. Idem enim est ibi Dagobertus iunior, qui aliam Dagobertus III. et Dagoberti magni atque celebratur. Theodericus vulgo dicitur Cala, a loco religionibus consecrato, in quo, regnante Chisperico III. altus educatusque est; rectius tamen, si hoc prioris vitae genus respiciendum est, Calensis vocatur, quando constat, eos, a quibus Cala scribitur, errore, quem mendosa lectio peperit, fuisse deceptos. Nam in antiquis Francorum monumentis, et speciatim in *Gestis Regum Francorum cap. LIII. fin.* nomen hoc, Cala, est auferendi casu positum, quod in Erchanberti fragmento integre et emendate scriptum cernitur, idque haud difficile colligi potest ex vocabulo adiecto, quippe quod ad locum refertur, non ad regem, Cala (id est, in Cala) monasterio enutritum, prout verba antiqui et anonymi scriptoris etiamnum leguntur. Extremo nota numeri mutanda, et cum Theoderico IV. (non II.) componenda est, quod series et successio regum Francorum eius nominis apprimè confirmat et Catalogos vulgarium scriptorum, Riccioli, (cuius Chronologia sibi non constat, et erroribus inquinata est) Berthaultii, et aliorum refellit.

§. XXI. Duo potissimum bella in Austrasia auspicio suo gessit, Svevicum et Frisicum; alterum, victo Landfrido, Svevorum duce, alterum, ducto in Frisiam occidentalem exercitu, imperio ductoque Caroli confecit. Non quidem propter ignaviam, aut infirmitatem animi, sed quia per aetatem manu consilioque alieno indigebat, nec poterat defugere auctoritatem praefecti, suis iam subnixi viribus, et ultra magistratus dignitatem evecti, cui si negasset quicquam, aut imprudenter repugnasset, potentia ad perfidiam abuti potuisset: regnum certe barbaris, qui capta Hispania, Franciam invaserant, non restitisset diu, iugumque subiisset. Theodericus septimo decimo regni anno mortuus est, superstiti filio Childerico III. vita et moribus dissimili, in quo tandem antiqua et ampla Merovingorum familia, A. DCCLII. regnum Franciae virtute partum, et servatum, amisit, totaque A. DCCLIV. defecit, et nullos adeo posteros reliquit. *Legendi hic annales sunt, in quibus viget memoria rerum his temporibus gestarum, sigillatim Nazariani, Petaviani, Tiliiani, Loeseliani, Fuldenses, qui et Pitbocani, quod primus omnium Pitbocaeus emisit, dicuntur, Metenses, Gestae regum Francorum cum appendice, Chronica Sandionysianum, Fontanellense, et fragmenta varia, quae supersunt, a Duchesnio collecta, quorum alia ex aliis illustranda, supplenda, et interdum corrigenda, praesertim in nominibus et notis numerorum. Illud demum ex diis liquet, Boioariam, Sveviam,*

viam, Alsatiam, Franciam, recentiori vocabulo Franconiam, Thuringiam, Hessianam, Frisiam Citeriorem, partes fuisse Austrasiae, aliquas autem nutasse, et rebus novis studuisse, sed ad obsequium rediisse, Saxoniam, neque omnem tamen, adhuc fuisse veltigalem, Pipinum denique Herstallium sedem regni Austrasici ex urbe Metensi Coloniaam Vbiorum transfuisse, ibique domicilium principatus Franciae Orientalis constituisse, et opes thesaurosque suos, quos vindicavit Carolus filius, eo in loco tanquam in principalis patrimonii aulario, comparatis potentiae subsidiis, ad usum defensionemque publicam reposuisse, ac in parte dignitatis metropolitanae Moguntiam, recuperato per Bonifacium postliminio iure, sub ultimo huius stirpis rege, Coloniae praelatam, omnium in utraque Germania, prima et secunda, cis et transrhenana sacerdotiorum insulis Episc. praedictorum caput evasisse.

CAPVT II.

DE AUSTRASIA, EIUSQUE STATU ET
MUTATIONE SUB CAROLOVINGIS.

Nunc, et deinceps, quae ad summam rerum Austrasicarum pertinent, ex antiquis et idoneis rerum auctoribus exponere institui, ut appareat, quando et quomodo Austrasia in Germanorum ditionem redacta fuerit, statumque superiorem et nomen, novo et insigni vicissitudinis exemplo, iterum mutavit. Sub primis Carolovingorum regibus, Pipino, Carolo M. et Ludovico pio, pars fuit magni Francorum imperii per Germaniam Galliamque, id est, servato sequiorum temporum scribendi more, per utramque Franciam, et coniunctas utriusque regiones constituti, sic tamen, ut neutra Francia esset pars alterius, et utraque nihilominus amplo Carolovingici nominis regno contineretur.

§. II. Illud vero primus in familia sua divisit Carolus M. factoque testamento, tres filios heredes instituit, et suam cuiusque partem cis et ultra Alpes assignavit, Ludovico Aquitaniam, additis finitimis tractibus provinciisque aliis; Pipino Langobardiam, excluso Romanorum Imperio, quod extra regni Francici patrimonium erat: Carolo, reliquam Franciam et Burgundiam, atque insigniores Austrasiae regiones, exceptis tamen et detractis aliquot partibus, Ludovico et Pipino attributis. Quae Caroli M. partitio in annum DCCCVI. incidit, atque a proceribus Franciae confirmata, postea vero, quam duo eius filii, Pipinus et Carolus mortui sunt, sublata, primumque a Petro Pitboeo eruta ex tenebris atque edita, nec Baronio ignorata, et in annales relata, tum a Duchesnio, Goldasto, et Cointio repetita est, cuius meminerunt Adelmus, et Egolimensis monachi, annales item Fuldenses, Metenses, Tiliiani, et omni exceptione maiores Ber-

tiniani, quorum auctoritate veritatem huius monumenti confirmamus. Non multis post annis, in conventu Aquigrani habito, Carolus M. superstitem unicum filium Ludovicum, antea tertiae regni partis heredem, in universo Franciae utriusque regno successorem constituit, et simul Imperatorem Romanorum declaravit, regnum Langobardiae, quod in patrimonio habuit, Bernardo nepoti reliquit. Consecrae successionis rationes sunt, assentientibus Franciis, A. DCCCXIII. ut graves idoneique testes sunt luculenti scriptores annalium Fuldensium, Metensium, Loifeltanorum, qui in hoc anno desinunt, Bertinianorum, cum quibus iungatur haud minoris auctoritatis Chronicon Moissiacense, et Theganus, qui ab anno hoc, quo novissima partitiō facta est, operis, quod de Ludovici pii gestis extat, initium duxit. His autem temporibus Francia non modo trans Rhenum, Visurgem et Albim, sed etiam trans Ligurim patuit, et longius etiam trans Pyrenaeos et Alpes prolata, ista Saracenis, haec Langobardis erepta, patrimonium Franciae potius, quam titulum auxit, excepto dumtaxat augusti Romanorum Imperatoris titulo, quem Franci ex illa stirpe imperantes, omnibus titulis merito praetulerunt, in eoque praecipuum dignitatis suae splendorem, et singularem eminentiam ulro agnoverunt, eaque de causa Imperatores augusti huius familiae, ipsum quoque Franciae titulum de industria omiserunt, quo alioquin regna de integro acquisita, si Langobardicum aliquando excipias, complecti voluerunt, quin et in uno atque altero capite divisionis regni, coniunctionisque provinciarum a Merovingorum institutis interdum recesserunt.

§. III. Magis perniciofa fuit, si reputo exitum, divisio Ludovici pii, qui cum patre imprudentior, tum eius exemplum secutus, infeliciof extitit, propterea quod Caroli M. errorem fortuna correxit, extinctis Carolo iuniorē et Pipino filiis, quos regina Hildegardis ei peperit, et Pipino altero, eoque seniore, quem ex Himiltrude suscepit, in sodalitatē sacram tradito, ut turbare desineret, vitamque a negotiis vacuam finiret. Sed aliter evenit, cum Ludovicus, Caroli Aug. filius, regnum divideret inter tres filios, ex priorī coniuge Irmengarde natos, Lotharium, Pipinum et Ludovicum: quoniam primus Augusti nominis, Imperiique Romanorum particeps factus, alter Aquitaniae, tertius Baioariae rex constitutus, et creatus est in solenni Francorum conventu, quem eius rei causa anno DCCCXVII. indixit. Tantum vero abest, ut haec integri Franciae regni partitiō fuerit, ut quoque iam conflet, eam partientis Ludovici Augusti fuisse voluntatem, ut Aquitania tantummodo, et Baioaria, in partitionem illam, procerum assensu confirmatam, deducerentur. Reliquae enim cis et trans Rhenum sitae regiones partitione illa comprehensae non sunt, et ideo exceptae, atque auctori partitionis reservatae. Tanto minus in partitione includitur augusta dignitas, quae titulo Imperatoris Romanorum soli Lothario attributa est, neque eo secius regnum Italiae ad Bernardum, Pipini R. Italiae filium, seorsim a ceteris regnis pervenit.

nit. Chronicon Moiffiacense, et annales Bertiniani ad h. A. Quo pacto Lotharius cessit esse Rex Boioariorum, quum pater, mutato consilio, regis Baioariae titulum ei demeret, et inita maioris aetatis ratione, Ro. Imperatorem renunciaret. Quae dignitas semper individua, et uni duntaxat filio assignata est, ad quam postero anno DCCCXII. quo Bernardus Italiae rex in crimine turbati imperii deprehensus, et regni dignitate multatus est, ipsum illud Italiae Langobardicae regnum A. DCCCXX. accessit. Regino d. A. Posterior enim fuit divisio, qua Ludovicus natus minor rex Boioariae creatus est; cuius in prioribus, quae anno DCCCXIV. contigit, neque mentio facta, neque ob aetatem puerilem ratio habita fuit.

§. IV. Valuit autem recentior illa in Comitibus Aquisgranensibus facta partitio, neque a Ludovico Aug. rescissa est, quando, Irmengarde mortua, Juditham duxit, ex eaque suscepit Carolum, filium natus minimum, quem anno DCCCXXIX. regem Alemanniae, addita ad regnum eius Rhaetia, Burgundiaeque parte, in conventu apud Vangiones habito, constituit ac renunciavit. Testis praesto est illorum temporum probus atque integer Theganus c. XXXIII. de gestis Ludovici Imp. Nihil ademit aut detraxit filiis ex Irmengarde natis, sed sua cuique regna superiori divisione, cum Aquisgranensi esset, attributa et confirmata, in pristino statu reliquit: Lothario augusta dignitas cum regno Italiae, Pipino Aquitania, Ludovico minori Boioaria, eo quo assignata erat iure, nulla ademta parte, et adeo prorsus integra remansit. Postea plures divisionum formulae confectae sunt, in quibus, pro conditione rerum et temporum, mutavit quaedam augustus pater; nihil tamen detraxit Lothario, etiam turbanti, et seditionis reo: quamvis tunc nomen titulumque eius, ut alias solebat, in tabulis publicis omitteret, haud dubie ob manifestum perfidiae crimen. Nam confociata quidem erat cum Lothario augusta dignitas, sed ea lege, ut nihil delibaret de auctoritate patris, qui, vivente Carolo Augusto, nihilo maiorem habuit potestatem, quam pater imperans voluit, aut concessit. Haud secus reliqui filii, quos divisio Franciae patrimonio, Ludovicus Aug. constituit reges, Imperatori tenebantur, adeo ut integrum fuerit, multare perduelles, et iure quaesito privare, nisi facilitas ipsi nimia obfuisse. Sed leniori remedio usus est Imperator, et filios officii sui oblitos, admonuit subinde et correxit, nec tamen iure puniendi usus est, neque imperio, nec regnis, quorum patris beneficio consortes erant, multavit. Quo nomine scriptores quidam aequales odium produunt, et in Ludovicum Augustum iniuri sunt, imprimis Agobardus, et Anonymus, quorum alter apologiam, alter vitam Valae Abbatis composuit, qui Lotharii partibus summopere studuerunt, edicis pro eius causa scriptis, multa acerbitate refertis, a quibus separandi sunt, qui non malevoli, sed in tradendis Lotharii rebus minus

cauti, titulo Imperii Ro. omnia cis Alpes Francorum regna Lothario obvenisse affirmant, quod vel Nithardi causa praevire non possum.

§. V. Primus inter filios bellum civile concitavit Pipinus, instigantibus Francorum proceribus, qui multorum regni malorum causam in Luditham, Ludovici aug. uxorem, conferebant. Pipino statim se coniunxit Lotharius, imperandi cupidus, et Ludithae, cui Augustus indulgebat, infensus, commotisqve procerum animis, in occasionem intentus, et amplioris potentiae appetens, quam nova divisione, qua Carolo Ludithae F. regnum obtigit, imminutam esse, graviter ferebat. Igitur regni possessione patrem privare statuit, sed repugnante Ludovico juniore, et reconciliato Pipino, deterritus est Lotharius, fratribusqve novo patris beneficio invitatis, et accessione locupletatis, acquievit. Hinc Lotharius res suas Italiae finibus circumscriptas, habere iussus, atqve in Italiam, ubi patrimonium eius constitutum erat, dimissus, et rursus mansuetudine patris devinctus, rationi et legibus ad breve tempus paruit; Pipinus autem et Ludovicus consiliis a fratre disiuncti, patriqve continuata seditione molesti, cum nova Imperatoris auctoritate partitio fieret, suapte culpa rei augendae occasionem amiserunt. Pater enim scelere filiorum offensus, nullam eorum in divisione illa rationem habuit, et Lothario Caroloqve tranquillitatis causa impense favit. Quamvis mutato postea rerum consiliorumqve statu, nihil ea ex divisione redundarit ad Lotharium, cum denuo obsequii in patrem oblitus, inquinaret dignitatem, fidemqve violaret. Idcirco in plerisque partitionum formulis, quae auspicio Ludovici aug. confectae sunt, ne Lotharii quidem nomen, nedum ei tributum ius reperiamus. Nec vero ipse Lotharius, patre ex imperii possessione dimoto, reconciliatisqve sibi fratribus, aliter constituit, neqve a priori divisione, quae Aquisgrani perfecta est, recessit, sed tripartitam repetiit, atqve hoc non fallente argumento, alteram et quadripartitam, tribus abhinc annis Vormatiae a patre factam, quantum in ipso, et fratribus erat, obligato etiam iurisiurandi religione populo, abrogavit. Quod vetus ac fide dignus scriptor, quo auctore standum est, verbis minus elegantibus, sed aperte significantibus illa ipsa aetate, qua haec gesta sunt, indicavit. *Post haec (quae cum Ludovico Imp. acta sunt) populo (Francorum) iuramentis obstricto (firmatum iureiurando obsequium testato) imperium (laxe dictum) inter fratres (Pipinum et Ludovicum germanos) terna sectione partitur (tripartito dividit) Lotharius scilicet, qui hic designatur. In vita Ludovici Pii, cuius auctor ob coeli siderumqve motus peritiam Astronomus nominatur. Quae converso, ut ab eo traditur, coniuncta est cum anno DCCC XXXIII. quo Lotharius, excluso, quem in custodia retinebat, Carolo, et quarta portione privato, patria acta rescindebat, nec plura, quam duo cis Alpes regna constituebat, aut potius,*

tius, ut antebac constituta erant, relinquebat; tertium vero trans Alpes et Apen-
ninum uno nomine, diverso licet iure, complexus, Augusti Ro. Imperii (proprie et
eminenter dicti) titulo, et dignitatis praerogativa, sine ulla tamen in fratres reges
potestate, retinebat. Lotharius equidem maioris potentiae accessiones, si daret se
occafio, quaerebat, et potius Francorum Monarchiae consilium occulte inibat,
sed quin proderet, fratrum metus prohibebat.

§. VI. Non diuturna fuit haec Imperatoris calamitas, cum Pipinum
et Ludovicum facti poeniteret, seu quod Lothario, ad maiorem potentiam
nitenti diffiderent, seu quod sensu pietatis patrem denuo iusta veneratione
prosequerentur. Igitur missis ad Lotharium nunciis, patrem liberari postu-
lant, et restitui in pristinam dignitatem. Haud difficilem se praebuit Lo-
tharius, neque irritare duos, nec resistere coniunctis ausus, Ludovicum aug.
non vetuit libertate uti, et ipse mox fugere coactus est, patre in fano S. Dio-
nyfii relicto, qui haud multo post, volentibus et cohortantibus amicis, Imperii
insulas recepit. Quibus molestiis atque difficultatibus ex animi sententia
superatis, animum ad curam reipublicae convertit, et in sequenti anno
DCCCXXXV. conventu Theodonis villae acto, regnum Franciae inter tres
filios, Pipinum, Ludovicum et Carolum, divisit, omisso Lothario, nec divi-
sionis negotio, ut colligere est, repugnante, quippe qui, patre ad privatam
fortunam redacto, et imperatoria regiaque dignitate per iniuriam multa-
to, dividens, ipse sibi hanc legem volens prudensque dixit, augusti nomi-
nis dignitate, regnoque transalpino, quod extra Franciam erat, contentus. *Na-
va divisionis formula in congressu conveniuntque Theodonis villano, confecta pro-
mulgataque est ab Ludovico aug. in pristinum locum restituta, et denuo in possessione
Imperii confirmata, ut iam omnes intelligerent, iniuriam Imperatori esse factam, cum
Antistites Franciae in Comitibus Compendii habitis eum declarassent imperio indignum,
et crimina ei obiecta, in formulam redegerent, eo iem anno, quo Agobardus in Lu-
dovicum aug. acerbè scripsit, id est, a. DCCCXXXIII. quo haec gesta esse constat.
Petrus Pithoeus perduellionis carmen primus divulgavit, titulumque fecit: Exau-
ctoratio Ludovici Pii. Inde repetiit doctus Pater Ignatianus, Iacobus Sirmon-
dus Conciliorum Galliae t. II. Nec piguit purpuratum patrem Baronium referre
in magnum opus Annalium ecclesiasticorum. Melchior Goldastus Constitutionibus
Imperii addidit, sed titulo mutato inscripsit, Edictum de exauetoratione Do-
mini Ludovici pii Imperatoris. tom. II. Consit. Nec male, et actis temporumque
rationibus convenienter. Duchesnius ampliori titulo reddidit. Acta impiae ac ne-
fandae exauetorationis Ludovici Pii Imp. In editione proxima Argentoratensi
cum, praeter alios scriptores Carolingicos, Theganus ederetur, omiffa est decreti per-
duellionis causam designantis formula, quae Pithoei exemplo, proxime a Thegano,
haud inutiliter edi potuisset. Verum satis de conventu Compendiensi dictum est:*

nunc quid Theodonis villae actum fuerit, cognosci oportet. Eo in loco fuit palatium, ubi Comititia regni habita, et tria cisalpini patrimonii Francici regna, in suos quaeque fines descripta, a patre distributa, ac tribus filiis assignata sunt: regnum Aquitaniae Pipino obtigit, Boioariae ad Ludovicum pervenit, Alemanniae denique ad Carolum auspicio dividendae Augusti est delatum. Digna observatu est haec divisio, cum quia perspicua est in designatione regionum et finium, tum quia integra extat, a Goldasto autem, quod fieri non debuit, praetermissa, cum tamen neque imperfecta sit, neque in falsi suspicionem veniat, et se ipsa satis usu illius aevi, et dictionis forma, rerumque momentis tueatur. Omnino autem insigniores Austrasiae partes in ea expressae, et Ludovico attributae, atque adeo cum regno Boioariae tunc coniunctae sunt Toringia (Thuringia) a Moeno quondam ad Ocrum usque porrecta: Ribuaria (Ripuaris rectius, sive Riparia) a Rheno ad Ruram Mosamque pertinens: Atoaria (Hatbuaria, sive Cattuaria) pars Orientalis Franciae, Saxonibus Visurgi finitimis proxima; Saxonia, cum ac trans Visurgim sita, et cum utraque simul transalbina sive Holsatia; Frisia, citerior et ulterior: Ardenna, quae Romanis scriptoribus Arduenna, saltus ille magnus, Mosellanos inter Condrusiosque patens: Asbania, quae alias Hasbania, inter Brabantiam et Arduennae saltum: Bragmentum, haud dubie est Braebantum, quod et brachbantum, recentiori vocabulo Brabantia appellatur: Franderes, ubi hodie Flandriae Comitatus: Mempiscus, pagus Mempiscus, sive Menapiorum regio cis Mosam: Medenenti, seu Medenentense territorium, id est, tractus Melanchisius, Flandriae adiacens: Amau, hoc est, Hainau, Latine Hainoum, sive Hannoniae Comitatus: Austerban, quod exponi debet Austerbantium, sive Austrebantium, inter Hannoniam et Artesiam: Aderten, Atrabatensis Comitatus, qui hodie Artesia nominatur: Tervunensis, tractus Tervannensis in Morinis: Bolens, perinde ac si legi debebat, Bolensis, pro quo scriptum est Boloniensis, sive Bononiensis, duobus nomine a Bononia Morinorum, quae et Gallica dicitur a sequioribus; ab antiquis Gesforiatum appellatur. Qventovico, in casu nominandi Qventovicus, ubi portus fuit quondam ad Qventam fl. quem alii vocant Qvantiam, unde sinus Qvantianus nominatur. Nec multum ab eo distant Stapulae, in tractu Gesforiacensi sitae. Camalecensis, ex emendata scribendi ratione Cameracensis, ager in Gallia Belgica haud ignotus. Virdomadensis, quo indicatur pagus Veromanduensis, sive, ut hic scriptus videtur, Virdomadensis, cuius caput hodie est Noviomagus Veromanduorum, vulgo Noviomum, postquam ab Hunnis excisa est Augusta Veromanduorum. Diversus autem est pagus Virodunensis, in quo est sanum S. Michaelis, cuius origo Pipini et Caroli M. temporibus congruit, et insigni intervallo Saxo-Billingorum, quod Luneburgi est, praecedere intelligitur, quod non animadvertit Aub. Miraevs. Ceterum tertia regni pars, Alamannia, Carolo attributa, aliter Svevia appellatur, et quidem a transrheno Germaniae populo, antiquo et proprio Suvorum nomine praedicto, qui ex Cubaltiana Germa-

nia, finitimisque locis migravit in Alamanniam, et amplum Germaniae tractum infedit, partemque Helvetiae inter Rhenum et Vrsam fluvios occupavit. Cum Alamannia, quae posthac et postliminio ad Austrasiam rediit, Burgundiam, at non integram, coniunxit, quae antehac, regnantibus Merovingis, ad Neustriam adiuncta erat, quod supra, ut recorder, admonui in loco. Adiecit insuper Provinciam, eamque proprie dictam, et a reliqua Gallia, etiam a Burgundia diversam, quia utramque Tabulae divisionis aperte distinguunt, sed omnino cum eo Allobrogum tractu, qui Delphinatus nominatur, coniunctam. Hoc non difficile probatu est, et vox adiecta ostendit, qua totam Provinciam Carolo assignavit divisor Augustus. Quo pacto explicandus est Chronographus Bertinianus, qui Viennam, Delphinatum urbem, Provinciae adscripsit, in annal. ad A. 834. Provinciae adiunxit totam Gothiam, Galliae Narbonensis partem, et regni Francogallici finibus circumscriptam, quae includit Septimaniam et Marcam Hispanicam, et utriusque ratione dicitur regnum Gothicum Francorum, ut a regno Gothico Hispanorum distingvatur. Erat autem illa tempestate limes inter Galliam et Hispaniam Rubricatus. De reliquis nulla difficultas est, quippe quae eiusmodi sunt, ut facile, et sine mea interpretatione intelligantur.

§. VII. Instaurata inter filios concordia, adhuc diffidebat Pipino, qui et crebrius et gravius patrem offenderat, pertinaciamque societate Lotharianae factionis testatam fecerat: neque extra suspicionem erat Ludovicus iunior, quoniam huic plus tribuisse visus est, quod haud obscure indicavit, cum regna filiorum in fines describeret, et Ludovicum Carolumque regno Lotharii transalpino limitum causa, nec sine civili ratione, coniungeret propius, arctiusque devinciret. Carolus, annitente imprimis matre, plurimum gratia valuit, ob eamque rem fratribus invisus, sed redintegrata Lotharii, Fr. natu maioris, amicitia confirmatus, et pluribus potentiae praesidiis ornatus est, praesertim cum pater amplissimam Belgii partem ei daret. Quod negotium Aquisgrani anno DCCCXXXVII. confectum est, regnumque Caroli, detractis etiam ex regnis Pipini et Ludovici portionibus, denuo ac indulgenter auctum. Non refragati sunt patris voluntati Pipinus et Ludovicus, quorum ille absens, legato missa, consensum declaravit, iste praesens conventu, aliter, ut probavit exitus, fieri maluisset. Mox admoniti antistites, proceresque ab Imperatore iussi, iureiurando astrinxerunt fidem, novoque regi paruerunt. *Annales Bertiniani* A. DCCCXXXVII. quorum auctoritate corrigendi sunt recentiores, qui calculis non accurate subductis, novam hanc et luculentam Caroli accessionem reiciunt in alium, et sequentem annum DCCCXXXVIII. Eandem tradit confirmatque praeclarus illorum temporum scriptor Nithardus, eius auctor historiae, quam de disensionibus filiorum Ludovici pii

conscriptit, ex qua hic aliqua ab auctore vitae Ludovici pii consulto praetermissa suppleamus. Histor. lib. I.

§. VIII. Ab eo tempore iterum commoti sunt Lotharius senior, et Ludovicus Boioariae Rex, ut qui tanta Caroli incrementa aegre ferrent. doloremque ea ex re conceptum amplius dissimulare non possent. Igitur finitis Aquisgranensi comitiis, recusarunt venire Carisiacum, ubi Ludovicus eorum pater, alium regni conventum habuit, nec modo dandi servato, novam rursus Neustriae partem, inter Ligerim Sequanamque fluvios ad Oceanum usque extentam, tribuit ac tradidit Carolo, tot tamque insignes provincias, superiori patris liberalitate, iam adepto. Adfuit Pipinus, et prae se tulit amorem erga Carolum, sed in animo exulcerato infixum erat odium, nec minor invidia excitabat cupiditatem ulciscendi. Qui postquam fato perfunctus est, resedit quidem hic impetus, sed excitis, quos avus neglexit, Pipini nepotibus, et Ludovico tam angusta sorte haudquaquam contento, minime tranquillitatis fructus regno constabat, quod Augusto pacis cupido per erat molestum. Cum enim regni commodis consulere vellet, imprimis ad amplificationem potentiae Lotharii Carolique spectabat, ut alter alteri, si opus esset, opportune subveniret, Lotharius quoque aetate et auctoritate maior, augustaeque dignitatis socius et particeps, natu minorem Carolum, quem de sacro fonte levasset, ope sua et amicitia tueretur. Idcirco, svadente Iuditha, regnum his filiis dispertit, Ludovico, cui Boioariam reliquit, excluso, quae nova dissidiorum materia fuit. *Portiones utrique attributas, plene, sed minus interdum emendate editas, recensuit gravis et fide dignus, sed nominis ratione ignotus, annalium Bertinianorum conditor, in anno tamen, quem DCCCXXXIX. supputat, dispersus ab aliis, qui A. DCCCXXXIIX. numerant, ut designatio annorum vitae Ludovici pii in Duchesniana editione ostendit. Hunc eundem annum servant annales Metenses, sed nimio brevitatis studio non explicite satis partitionem hanc tradunt. Eadem de causa Niibardus scripsit obscurus, cui auxilium in annalibus Bertiniani unicum, et plane sufficiens quaerendum.*

§. IX. Ita vero Ludovicus excidit spe augendi regni, et amisit regiones Franciae Germanicae opimas et nobiles, praecipue Sveviam, et Thuringiam, titulo ducatum insignes; Saxoniam quoque regni nomine, quod observari par est, in divisione Ludovici novissima appellatam: Comitatus item tractusque alios, opportunitate situs, et fertilitate soli praestantes. Quorum possessione cessit ad tempus, sed invitus et coactus; neque tamen a iure suo cessit, neque unquam hoc animo fuit, ut eo cederet, quippe quod, patre vivo, constanter asseruit, et mortuo, armis defendit, ac eo usque persecutus est, quoad litem armatus vicit, et fratrem ambitiose repugnantem, patrisque superiori benevolentia ad moliendum unius in omnes fratres imperium

perium, vana iuris specie, abutentem, et adeo seipsum quaesito per divisionem patris iure, quod crimine perfidiae accidit, privantem, certe eo retinendo indignum suomet vitio se reddentem, bello defensionis causa suscepto (ad cuius societatem frater natus minor, indignitate postulatorum Lotharii permotus accessit) ad iustam et aequam pacem redexit, ut Lotharius data restituendi fide, acquiesceret, et salvo Ludovici Germanici iure, et salvis eius regni partibus accessionibusque, sua sibi regna haberet, et tot tantisque superioribus malis, atque intestinis dissidiis, velut benigni fideris radio ac lumine finis tandem imponeretur. *Non hic repetam ex Agobardo, atque ex vita Palae abbatis, in quibus studia partium, et coniurationis Lotharianae patrocinium manifeste deprehendimus; quaedam tamen in eis, quamlibet speciosa et grata in vulgus, tamen ad probandum haud idonea, et quando ad statum veteris Francorum regni accommodantur, inepta sane et aliena. Non enim huic instituto convenit; quod Lothariani ingeminabant, regna non esse dividenda, ut ab interitu serventur, cuius rei gratia testimonio e sacris deprompto, sed perperam ad hanc causam adhibito utebantur, eoque Lotharii sententiam defendebant, obliti iuris consuetudinisque Francorum, notae passim ac testatae, pluribusque regum dividendum exemplis comprobatae. Eodem igitur loco habendae sunt narrationes de titulo donationis et testamenti, a Lotharianis vulgatae, et Lotharii fratribus obverti solitae, quippe quae Ludovici aug. actis, et divisionum tabulis directo adversantur. Sed non est, cur quisquam de reliquorum fratrum iure dubitet, etiamsi ex capite prudentiae aliter facere decuisset Augustos imperantes.*

S. X. Multae profecto et graves causae erant, quamobrem Ludovicus conditionem suam meliorem esse cuperet, divisionemque annis DCCCXXXVII. et DCCCXXXVIII. proxime factam, iniquitatis postularet, culpam vero eius rei omnem in novercam, et pravos consultores, adversariosque suos, conferret. Indulgebat his pater, non sine offensa Francorum Orientalium, quos superiori divisione regno Ludovici coniunxerat, nunc ab eo rursus, et magna parte repugnantes disiungebat, eo praesertim in regno, in quo procerum consensus haud negligi debuit, nisi de publico omnium dissensu certo satis sufficienterque constaret. Et in promptu erat recens fratris Lotharii exemplum, qui Ludovico patri, etiam fide iureiurando interposita, reconciliatus, novum Caroli incrementum aegerrime tulit, quod neque dignitatis suae, neque ordinis nascendi ratio haberetur, et natus minimo, atque ex altera coniuge suscepto, praeter et contra domus Carolinae consuetudinem tanta augendi praerogativa tribueretur. Sed Lothario novissima Ludovici aug. divisione placato, Ludovicus Germanicus in iure suo per superiorem divisionem quaesito, haud minori contentione, et pari constantia persistebat, perductis ad sententiam suam Francis Orientalibus, quorum

in ea causa haud leve momentum erat. Locupletes horum, quae dixi, testes sunt ipsimet scriptores Franci, inter quos Astronomus scripsit. *Ludovicus* (Germanicus) audiens huiusmodi patris erga fratres suos (Lotharium novissima apud Vangiones partitione reconciliatum, et Carolum) voluntatem, et regni inter eos (excepta Boioaria) divisionem, non tulit. Ideoque quicquid regni trans Rhenum fuit, sibi adscribendum putavit, et vindicandum statuit. *An. 836, ex notatione Chronologica Duchesnii.* Eandem in sententiam sequentia tradidit auctor annalium Metensium. *Ludovicus filius Imperatoris partem regni trans Rhenum quasi iure sibi debitam affectans, per Alamanniam facto itinere venit ad Franconofurd: multorum ad se Orientalium Francorum animis prudenti consilio ad se conversis. An. 839.* Annales Bertiniani confirmant, *Ludovicum usque ad Rhenum regni gubernaculum usurpare, hoc est, regnare in Francia Orientali, quam sibi vindicabat, nec movebatur postrema divisione, quam a patre uxori et malevolis, consultoribus obnoxio, statu regni factionibus procerum distracto, paucis ex senatu primorum suggerentibus, partiumque studio laborantibus, ac minimum suspectis, confectam esse constat, atque his adeo iudiciis facile ostenditur iniquitas novissimae huius et perniciosissimae partitionis. Innuunt hanc atque indicant annales Metenses. Praefatus Imperator (Ludovicus pius, quo cognomine post mortem ornatus est) Noviomagi conventu generali habito, consiliis quorundam ex primoribus Francorum adquiescens, pacis conscriptione Ludovico filio suo regnum Orientalium Francorum, quod prius cum favore eius tenuit, interdixit. Ille autem intelligens ex invidia Consiliantium talem prodisse sententiam, edicto posthabito, III. Kal. Decembris ad Franconofurd venit. A. 837: Nec vero tantum Ludovicus palam contradixit, et de iniquitate questus est, sed etiam ipsius patruelis, et Augusti Imp. nepotes Pipinus et Carolus, Pipini Aquitaniae regis filii, immerito praeteriti, causam querendi habuerunt, atque inter hos natu maior, auctoritate avi non impeditus est, quin regni Aquitaniae heredem se diceret, et iure suo, divisione Vormatiensi non deterritus, uteretur. Sumptis enim armis, Pipinus repressit Carolum, et praelio commisso, actisque in fugam Caroli copiis, bellum fortiter confecit, et composita pacatione controversia, Aquitaniam integram, lege tamen beneficiaria retinuit, Carolus, ut inter eos convenit, receptis Pictaviensi, Santonica et Engolismensi provinciis, acquievit. Cuius belli exitum, pacationemque subsequutam commemoravit scriptor annalium Bertinianorum. A. 845. Damna et cladem Caroli legere est apud annales Metenses, an. 843. et 844. Sed de belli eius compositione et fine nihil ibi proditum est sub annum 845. quo Carolus confictatus est cum Normannis et Britonibus (Cismarinis) illorum irruptio, ipsorum seditio ei gravis et periculosa fuit.*

§. XI. Negavit, et profecto non concessit, quod ex actis liquet, rex Boioariae Ludovicus, rem hanc totam, quae ad regni Francici partitionem attinebat, in arbitrio et potestate patris esse positam, et ratione exemplis-que tueri se voluit, ut efficeret, regnum, integra Lotharii dignitate, nec diminuto praecipui iure, quod trans Alpes habuit, aeqvis partibus inter fratres dividi oportere. Neque enim Ludovicus tantum insigniter laesus, sed etiam iniuria affectus videbatur, cum tota, si Boioariam excipio, Francia prohiberetur, et fratri natu minimo posthabitus, illi etiam, qui gravius peccaverat, patremque bis dignitate exutum, sede sua et loco moverat, in regno dividi aequaliter solito, posthaberetur. Nam in ipsa etiam postrema defectione Ludovicus eo nunquam progressus est, ut patrem de fastigio deiceret, imperioque et regno privaret, sed blanditiis novercae, et malevolentia inimicorum circumvento, occurrendum statuit, ut partem aequam, et iure sibi debitam, patre iam aetate confecto, et fratribus casum expectantibus, defenderet tempestive ac vindicaret. Erat verus germanusque Francorum sanguis Ludovicus, et iustam, eamque tertiam Franciae partem Francus merito postulabat; verum indigne cum eo actum est, quando praeter Boioariam, reliqua ac propria Francia exclusus, et non tam iure, quod ad eam vel solo nascendi titulo habuit, quam possessione ad tempus, contra morem Franciae, et contra aequalitatem, in divisione Regum Franciae usitatam, odio quorundam et invidia privatus est, contra quam iniquitatem se munire voluit, et a patre, velut paterni officio oblito, armatis precibus contendit, ut erepta sibi restitueret, et meliorem aequioremve sententiam sequeretur. Quod cum non fieret, summa industria vires et auxilia ad recuperationem Orientalis Franciae comparavit, regionesque eo nomine ad se pertinentes, oblata opportunitate recepit, ac mortuo A. DCCCXL. inter has turbas patre, bello repetitas, novaque pactione confirmatas, cum ditio-
ne sua coniunxit. Annales Fuldenses tradunt, quae sequuntur. *Ludovicus Orientales Francos, Alamannos, Saxones et Thuringios sibi fidelitatis iure confirmat. An. 840. Idem habent annales a Pitheco editi, sed error inest in rationibus temporum, quibus non congruit annus 839. in Pithecoanis annalibus designatus. Confirmavit autem sibi Orientales Francos, non propter Boioariam, prima divisione ipsi concessam, sed propter Franciam Orientalem ei deinceps coniunctam, quae praedictas Germaniae regiones transrhenanas complectebatur. Has enim iure posterioris, eiusque auctae divisionis, sibi asseruit Ludovicus, Ludovici aug. filius, eodemque ex capite in tabulis publicis se scripsit, aut revera subscripsit, Regem in Orientali Francia. Diplomata in numerato sunt, et passim extant. Quod ante subsecutas vicissitudines, vivente, nec improbante Ludovico Augusto, usu venit, Lotharius enim, patre mortuo, se subscripsit, Regem in Francia, haud dubie ob*

ultimam patris divisionem, quam graves offensiones, et mala plurima secuta sunt, quae diu in Franciae visceribus haeserunt.

§. XII. Postea iniquitas superioris divisionis sublata est, quum Carolus, mutata erga se Lotharii voluntate, in meliores Ludovici partes discessit, et regno suo metuens, paravit se ad bellum, quod a Lothario imminerebat, repellendum. Elatior enim Lotharius, ultra quam effusa patris liberalitate ei obtigit, cupiebat, spretaque promissorum sanctitate, contra pactorum fidem, quam conceptis iuratisque verbis firmaverat, omnem Franciam ditioni ac potestati suae subiicere voluit, et versis in peiora omnia consiliis, non defensor Caroli, quem futurum se receperat, sed hostis factus est, nec Ludovico fratri se aequiorem praebuit, erepturus ei regiones, si potuisset, trans Rhenum sitas. Ergo se mutuo cohortari fratres, condito ad Colloquium loco, ad vim arcendam intendunt animos, foedereque inuito, regna sua tumentur, et provident, ne imparati opprimantur. Cumque Lotharii ingenium non esset quietis patiens, neque officiis mitigari posset, fratribus bellum intulit, nihil motus, neque rationibus, quae ad fidem servandam, neque conditionibus, quae ad pacem firmandam afferebantur. Post varios congressus, frustra habitos, armis contendunt infesti fratres, praeliumque committunt, magna Francorum utrinque cadentium strage, sed Lotharianis tandem dilapsis, victoriam Ludovicus et Carolus sibi pepererunt, bellique fortuna superiores, partem regni Cisalpini, quae proxime ei obvenerat, nova partitione facta, inter se dividerunt. Anno DCCCXL, duo fratres, Ludovicus et Carolus, Lotharium fines suos invadentem, occupandique totius Francorum regni consilia agitantem, bellique cupidum, nec portione nuper addita contentum, hostem iudicant, eoque A. DCCCXLI. in Burgundia ad Fontanetum (Fontanidum alii) devicto, insequente A. DCCC. XLII. regni Lothariani partem, cis Alpes sitam, aequaliter dividerunt, quod Nithardus, verum multarum in bello togaque gestarum, et sigillatim huius partitionis, cui ipse interfuit, oculatus testis adiutorque comprobavit, libro IV. Est enim haec divisio inter duos, non plures, sigillatim inter Ludovicum et Carolum, Lotharii hostes, sub id tempus, quo est confecta. Quare non cum illis sentio, qui autumant, hanc divisionem factam esse inter tres fratres, quae tamen mutila est, tamen negotium hoc non inter plures actum est, quam inter duos, quod Nithardum insipientibus patebit. Tanto minus concedendum Sirmondo est, divisionem eam, quam hoc loco Nithardus tradidit, in primo titulo Capitulorum Caroli Calvi, fuisse designatam, prout mentem suam aperuit, vulgari quorundam opinione, et speciatim recentiori cuiusdam supplemento, quod P. Pirthoeus addidit, deceptus, in notis ad titulum huius Capituli, quod in Villa Colonia (non in Urbium urbe Colonia Agrippinensi) promulgatum, omnino posterius fuisse partitione apud Virodunum facta.

§. XIII. Illud igitur victo restabat Lothario, ut postulatis fratrum concederet, eorumque haud neglectis obsecrationibus, aequum se praeberet, regnumque paternum citra Alpes aequis partibus dividi pateretur. Quae res consilio delectorum regni procerum An. DCCCXLII. suscepta, et An. DCCCXLIII. mense Sextili, assensu trium fratrum apud Virodunum, ubi pactiois et partitionis causa convenerunt, feliciter perfecta, ac Ludovico Francia Orientalis, cuius tuendae gratia bellum gesserat, concessa, aut potius confirmata est, ita deinceps suo perpetuoque iure haberet omnes transrhenanae Germaniae tractus et pagos; ex Cisthenana acciperet urbes Moguntiam, Vormatiam et Spiram, maxime ob earum agros vini feraces: Francia Occidentalis Carolo obtigit, reliqua inter Rhenum et Scaldim Lothario relicta, quam Ludovicus, fratrum novissime dividendum pater, *mediam* appellavit in tabulis de regni partitione Theodonis villae editis, quarum supra mentionem feci. *De regno in tres partes tributo legendi sunt annales Pithucani ac Fuldenses, qui initam huius divisionis rationem brevius, Metenses vero et Bertiniani copiosius tradunt, atque omnes in anno 843. congruunt. Sigebertus errore ductus, computavit annum 844. Contra aliorum rationes uno anno deficiunt, excusandae forsitan, si ad initia praeparationemque divisionis ressexerunt. Quod Reginonis causa facile existimem, si numeri non sint mendosi. Idem Abbas confirmat, tres urbes Rheno coniunctas Moguntiacensium, Vangionum et Nemetum vini gratia Ludovico assignatas.*

§. XIV. Tres exinde Franciae tripartita fratrum divisione constitutae, et propter eas tres Francorum Reges, in suo quisque regno appellati sunt, quorum nemo in alium ius habuit, quamvis communi nomine tituloque Regum Francorum uterentur. Reges tamen nostrae gentis ab anno, quoad recordari possum, DCCCXXXVI. in publicis subscriptionum formulis orientalem Franciam exprimere voluerunt, ut Franciam Germanicam, suis constitutam finibus, et a Francia Gallica seiunctam significantibus declararent. Hoc enim verum est initium regni Germanorum proprii et liberi, suoque et separato iure constituti, et nunquam in eum statum redituri, ut cum Francia occidentali denuo coniungatur. Nam regni cuiusque limites a regni proceribus, finium peritis, designati, Regumque dividendum auctoritate et approbatione fixi, iurantiumque religione, ac solenni sacramento confirmati, certis veterum monumentis atque testimoniis nituntur. Non quaerenda alibi praesidia sunt, quando fundamentum operi substructum est a conditore annalium Bertinianorum. *Distributis portionibus, Ludovicus ultra Rhenum omnia, citra Rhenum vero Nemetum, Vangium et Moguntiam, civitates pagosque sortitus est. Lotarius inter Rhenum et Scaldem in mare decurrentem, et rursus per Camaracensem, Hainnawm, Loensem, Castricum, et eos Comitatus,*

qui Mosae citrà contigui habentur, usque ad Ararcm Rodano influentem, et per deflexum Rodani in mare, cum Comitatus sibi utrimque adhaerentibus. Cetera usque ad Hispaniam Carolo cesserunt. A. 843. Quam divisionem fide iureiurando obligata, persancte a tribus fratribus confirmatam fuisse tradunt Fuldenses ac Metenses annales, A. eodem. In Chronico Laurishamensi, quod Marq. Freherus edidit, librarium vitio secundus dividens Ludovicus omissus, et portio Caroli mendose scripta est, nulla scriptoris culpa, cuius eum sequens pagina absolvit. Karolo, qui minimus natu erat, Occidentalia regna (cesserunt) id est, Germania (Gallia legi debet cum Duchesnio) usque ad Rhenum (ad Mosam, auctoritate Veterum) atque trans Rhenum nonnullae civitates. Deficiunt quaedam, et supplenda sunt atque corrigenda. Ludovico autem Orientalia, id est, Germania usque ad Rheni fluentia, atque trans Rhenum (ratione Franciae Orientalis) nonnullae civitates. Perinde ut eodem seculo de eadem divisione scripsit Sigebertus. Verum Duchesnius supplevit hoc modo. Ludovico quidem Orientalis Franciae contigit, recte, si rem ipsam specto, at non ex veteri, ut a Francis traditur, divisionis formula, si tamen hanc servare voluit iste Chronographus, qui de obitu Ludovici narrans, longe aliud indicasse videtur sequentibus. Qui (ut supra dictum est) in divisione regni Orientalem Franciam sortitus est: unde, opinor, Duchesnius correxit, quoniam ea non respondent superioribus verbis, divisionem complectentibus, occidentalia regna. Constat enim, Veteres ad hanc divisionem respicere solitos, dicere partem orientalem, et regna orientalia, quibus Franciam orientalem significabant; Reges autem transrhenanae Franciae, ante et post hanc divisionem, se Reges in Orientali Franciam, in extrema imprimis tabularum parte, subscribere consueverunt, quod usus tractatioque diplomatum docet, et Ludovici Germanici exemplum firmat, qui eo titulo antehac ad regnum illud retinendum, postea ad eminentius significantiusque appellandum spectabat.

§. XV. Postea vero quam ad Orientalem Franciam accessit insignis regni Lothariensis portio, termini Franciae Orientalis in Franciam mediam, promoti sunt, eiusque multi et ampli tractus cum Germania coaluerunt, qui non Francogalliae, extra cuius ditionem, teste divisionis formula, constituebantur; vacante autem Lotharii regno, in patrimonium Franciae Germanicae, ad quam iure pertinebant, redacti, regnum Ludovici, coniunctione, utriusque regni facta, auxerunt, omisso tamen ab eo Franciae Lothariensis titulo, aut raro a successoribus usurpato. Proinde quorundam haec incrementa reputantium industria effecit, ut cum regna Francorum, imperiumque Francorum a scriptoribus Francogermanicis nominantur, tum Francos Orientales Lotharianosque coniunctos, una eademque significatione compre-

Prehenſos, exiſtimare debeamus. Quae res ut planior fiat, non gravabor afferre testimonia, quae dictis fidem faciant, et loquendi formulas illustrent. Etenim Lotharius, priusquam imperio regnisque se abdicaret, regnum suae conditionis, quae Francicum erat, A. DCCCLV. inter filios Lotharium iuniorum, et Carolum partitus est; alteri eam Galliae partem, quae Lotharingia ab eius nomine dicta est, alteri Provinciam Burgundiamque assignavit; Ludovico natu maiori filio regnum Langobardiae cum Romanorum Imperio reliquit. Ea divisio offendit Ludovicum, et querendi materiam ei praebuit, quod putaret, angustiores esse regni sui terminos, et Imperatoris Ro. dignitatem avo acceptam ferret. *Annales Bertiniani A. 856.* Deinde mortuo, quod A. DCCCLXIII. accidit, sine liberis Carolo, regnum eius inter fratres, Ludovicum et Lotharium aeqvis partibus divisum est, eaque re nova accessio facta ad regnum Lotharii, ex quo partem transiurani tractus, in quo Geneva erat, decerptam, Ludovico Fr. addixerat, *ut legitur in iisdem annalibus, quorum auctoritate libens uor.* Hinc sine progenie legitima decessit A. DCCCLXIX. Lotharius, de cuius regno fuit controversia inter Ludovicum Germanicum, et Carolum Francogallum. Ludovicus quoque II. Imp. ad spem capessendi huius regni se erexit, cuius causam agebat Nicolaus Pontifex, missisque ad Carolum nunciis, significabat, regnum illud, morte Lotharii, iure hereditario ad Ludovicum rediisse. *Annales cit. A. 869.* Sed Carolus, nulla obnunciatione territus, quomodo fratrem idonea satisfactione placaret, cogitabat, eumque iuri suo non defuturum, animo praecipiebat. Quare data utrinque et accepta fide, inter Ludovicum et Carolum fratres convenit, ut regnum Lotharii iunioris aequaliter dividerent, atque ab iniuriis abstinere. Facta est haec solennis partitio in agro Leodiensi, atque in Procaspide ad Mosam fl. inter Heristallium et Marham, anno, qui in Christianorum fastos relatus est, DCCCLXX. V. Kal. Sextil. Aequa enim Ludovici postulatio, et iusta pacis ineundae ratio, non magis cum dignitate regum, quam cum salute regnorum coniuncta erat. Ludovico praeter complures regni Lothariani urbes et tractus, etiam perantiqvae, et a Romanis conditae urbes Colonia Vbiorum, Augusta Trevirorum et Argentoratum, congruentibus transigentium sententiis, assignatae ac traditae, regnoque Orientalis Franciae, stabili et perpetuo nexu coniunctae fuerunt. Moguntia enim, Vormatia et Spira, iam superiori divisione regno Germanorum attributae, minime ad Lotharii regnum pertinebant. *Divisio haec insignis maxime ac memorabilis extat cum pactione iurata, quae solennem hanc divisionem praecessit, et eodem anno Aquigrani facta est, in Capitularibus Regum Francorum tit. XLII. In annalibus Bertinianis an. 870. in Aimoino, vel potius Aimoini appendice lib. V. c. 25. Exinde desumptam, et cum duobus MST. codicibus colla-*

tam Nirbarão subiunxit P. Pithecus p. 488. seqq. Post eum A. Duchesnius edidit, t. II. p. 253. seq. Ex Aimoino citavit Iacobus Sirmondus, in notis ad Capitularia Caroli Calvi. Goldastus in Constitutiones imperiales retulit, quia per illas rationes finium Imperii Germanici constitutae sunt Francogalliam versus. Non enim Imperatoria, sed regia duorum transigentium auctoritate se tuetur. Eodem auctore scribitur transactio Procaspidana et pro VI. Idus Augusti, ad eam notatur, V. Calendas Augusti. Priorem Calendarii Romani numerum retinuit Duchesnius, sed alter defenditur auctoritate annalium Bertinianorum, an. 870. Non hic omiserim, tres urbes. Lugdunum, Vesontium et Viennam, et alia quaedam ex regno Caroli, cui Provincia cum parte Burgundiae obvenerat, distributione facta, ad regnum Lothariense, et hoc postea diviso, ad regnum Francogallicum Caroli pervenisse, atque adeo in prima Lotharii Imp. divisione, extra Lotharii iunioris regnum fuisse. Ne vero cum Thuano sentiamus, cavendum est, qui minus accurate interdum explicuit res antiquas Francorum, et scripsit, Coloniam Vbiorum ab Ottone M. translato a Francis ad Germanos Imperio, iuris Germanici factam, *hystor. lib. LXXVI.* Nam ipso hoc Carolingorum seculo, regnantibusque Francis, et diu ante successores eorum in regno Germaniae Saxones, atque adeo ante Ottonem M. ex formula partitionis in Procaspide factae, non procul Vbiorum finibus, Colonia Vbiorum in ditionem Germaniae venit, ac inter Urbes regias, sive Imperii Civitates, relata, integro iure, et incolumi statu, mansit usque ad hunc diem. Nec assentior Christi, Brodvero, Ignatianae sodalitates patri, viri ceteroquin patriarum rerum insigniter perito, qui putavit, pagum Megenensium, in formula divisionis Procaspidicae nominatum, Ripariis esse attribuendum, *Annal. Trevir. lib. VIII.*

§. XVI. Quae divisio similtates inter utrumque regem gliscentes extinxit, et novos utriusque regno terminos constituit ac definit, ut non iam Rhenus, quemadmodum antea fuerat, tribus urbibus cum tractu cuiusque exceptis, sed Mosā, demptis aliquot citerioribus oppidis, inter Germanicam, Gallicamque Franciam limes esset. Contributa enim Ludovico Regi, et simul regno Germaniae in perpetuum coniuncta est ea hereditatis Cismosanae portio, quam interceptit quidem et usurpavit Carolus, sed agnito violentae possessionis vitio, a fratre admonitus, bellumque eius rei causa veritus, incepto destitit, et regnum, ad quod frater ius habuit, vel ipsa aequitate postulante, et more etiam atque instituto superiori movente, aequis partibus cum fratre divisit, adeo ut urbes regionesque Lotharianaes citeriores Ludovico deberentur merito, et tribuerentur quoque ac traderentur, eaque ad heredes et omnes eius successores transfirent, et cum regno Germaniae, cui innexae sunt, firma perpetuaque retinendi lege transmitterentur. Haec mens transigentis Ludovici Germanici fuit, hanc transactionis causa exitusque
osten-

ostendit, hanc, patre mortuo, filii Ludovicus iunior et Carolomannus, adversus callidam versutamque patruum interpretationem declararunt, et constanter tutati sunt, hanc denique, extincta Carolingorum in Francia Orientali progenie, Saxo-Vitikingi Germanorum Reges consilio, sententia, armisque defenderunt. Quinimo Ludovicus, ut potior regni Lothariani heres, etiam Nicolai Pontificis sententia habitus, in transigendo aequior, et in concedendo liberalior fuit, nec multo post eum sollicitavit Ludovicus patruelis, ut partem suam nova pactione sibi traderet, partemque alteram Carolo traditam ipse repeteret, iunctisque secum armis, nolenti extorqueret. Sed nihil tale is executus est, nec pars regni huius adempta Carolo, quem bello Normannico distractum, opibus fortunisque evertere potuisset. Nisi quod, ob iter trans Alpes susceptum, praereptumque adeo Romanorum Imperium, fratri infensior, anno DCCCLXXV. filios ad resistendum ei in Italiam misit, ipse autem duxit in Galliam, et facta regni vastitate, in Germaniam rediit, ac sequenti anno decessit. *Rem hanc executi sunt Aimoinus, sive auctor Appendicis Aimoini, quam in editione VVeibeliana curavit Freherus, lib. V. cap. 28. Annales Bertiniani An. 872. Quo respexit ipse Carolus, in titulo XLIV. Capitularium suorum, ubi Ludovicus dicitur sacramenta dirupisse, et aequivoco (cognomini) suo Hludovico Imperatori se coniunxisse, anno annalibus Bertinianis congruente, quem emendatae rationes firmant. Sed res ea intra pactionem stetit, et sine armis acta est; tum destinata magis, quam instituta iure feodali repetitio, bellumque post ex alia causa Carolo illatum. Neque Carolus, dum frater viveret, ex eo capite quicquam asseruit sibi et regno suo vindicavit, conscius sibi conditionis suae, quae, non repugnante fratre, melior facta, etiam recrudescens mutua aemulatione oditis, belli et ancipitis fortunae casibus non subiicienda videbatur. Illud ergo fraudi non sit Ludovico, uni omnium primo separatae Francogermaniae Regi, quod pro conditione temporum consilia Caroli consiliis contraria agitare, rebusque suis tempestive caveret, ambitiosumque Regem, idoneo potentiae temperamento, ad moderationem revocaret. Hinc merita eius cumulate memorantur in Chronico monasterii S. Arnulphi, quod annalium Metensium titulo, quem Duchesnius addidit, celebratur. In anno eius mortuali 876. Gemina scripsit Laurishamensis Monachus, et iustum, pium, misericordem, appellans, tribus verbis maximas Ludovici Germanici laudes absolvit.*

§. XVII. Cum ergo Ludovicus in separata Germanorum Francia primus regnarit, tum primus quoque omni Francia transrhenanae regis titulo praefuit, eiusque ratione Germanici cognomine singulariter et per eminentiam appellatus, hoc amplius obtinuit, ut, prolatis finibus, illi honor acquisiti Lothariensis regni debeatur. Quo unus elogio discernitur ab omni-

bus in regno Germaniae successoribus, qui rempublicam ab eo legibus Germanicis constitutam, et deinceps virtute ipsius auctam se accepisse, fateri necesse habent; primi acqvirentis dignitatem in utroque et coniuncto regno derogare non possunt, et religione animi, ac recordatione meritorum prohibentur. Quamobrem haec Lotharingia citerior non statim Germaniae, cum seorsim res suas constitueret, coniuncta, sed postquam coniunctio accidit, eodem iure, quo Germania, usâ est, et iisdem, quibus illa, regi auspiciis coepit. *Instrumentum partitionis, ex qua Lotharingia Germanica originem ducit, ut hodie extat, portiones inter utrumque paciscentem divisas comprehendit, sed momenta et causas iustae partitionis, et factae partitionis, aliunde, et ex monumentis horum temporum colligamus facile et suppleamus. Mirus accurate Godastus partitionem in Procasfide factam nominavit transactionem, quia in Procasfide non transactum, sed de rescundae hereditatis negotium confectum est, quando formula transactionis, qua lites Lotharianae hereditatis et finium compositae sunt, Aquisgrani facta colligitur, propterea quod in ea urbe, pridie Nonas Martii, an. DCCCLXX. inter Reges dissidentes, dato utrinque iureiurando, convenit, eaque ex causa pactio Aquisgranensis vulgo dicitur, et passim celebratur.*

§. XIIIX. Finitis ita aeqvabili compositione disfidis, duae regni Carolini partes, a primo acqvirente Ludovico, in ditionem Germanicam redactae, et A. DCCCLXXIIX. pactione Furonensi, et Ludovico, Caroli Calvi F. de integro confirmatae, magnum auctoritatis pondus merito habuerunt; regno quoque ex duobus regnis arctissime iunctis constituto, haec nova dignitas conciliata est, ut eminentiore nominandi ratione a ceteris distingveretur. Praesto sunt haud suspecta monumenta, in quibus regnum Franciae Germanicae a Francogallia seiunctum, *Imperii Francorum* titulo insignitur. Duo afferam testimonia, quae id confirmant, annalium Metensium, et qui horum verba retinet, Reginonis. Utrobique enim legitur, Arnulphum, Carolomanni F. et Ludovici Germanici nepotem, *Imperii Francorum sceptrâ suscepisse*, id est, regnum Germaniae a regno Franciae Gallicae separatum; regno autem Franciae Lotharingicae auctum, *an. 880.* Eodem modo scripsit Vitichindus Saxo, Francos scribendi duces secutus, *annal. Sax. lib. I. et II.* Non dubito hanc fuisse causam Otfrido, quamobrem auctorem et acqvirentem utriusque regni appellaret, *Orientalium Regnorum Regem*, quae formula ut antiqua, sic eminens est, et observatu digna, quam in libro *Odes* vetustissimo scriptam reliquit. Ratio huius tituli facit, ut credam, Vitichindum Henrico Aucupi, summam potentiae gloriam ex regno Francorum Orientalium consecuto, *Imperatoris*, id est, regnorum, Germanici et Lothariani Regis, tribuisse, *annal. lib. I.* Quod de Francis Occidentalibus non legas uspiam et animadvertas in antiquis, et simplici veritate se tuentibus monu-

monumentis. Nam de Augusta Imperatoris Romanorum dignitate, quam Otto magnus, Henrici F. anno DCCCCLXII. primus omnium ad Francos Orientales et Germanos transtulit, nullum ei, ut vulgo putant, sermonem esse, ex instituto scribentis, et nexu historiae patet satis, et facile probatur. *Pactio, sive, ut inscribitur, Conventio Furonensis extat inter Capitularia Caroli Calvi, unde mutuatus est Goldastus, et addidit Constitutionibus in perialibus, t. III. Duo hic notanda veniunt, quod Conventus Furonensis apud Furonos, ubi regia villa erat, in finibus Herstalli et Marsnae, habitus fuerit, et quod eodem tempore Ludovicus in Gallia occidentali regnavit, quem Goldastus perperam vocavit Imperatorem (Romanorum.) Praeterea rationes non congruunt, et annus 878. definit tempus, quo congressi, collocuti et pacti sunt Reges. Sed Goldastus in anno discrepat, et acta Comitiorum Furonensium (ipse Furonensium scribit) reicit in annum 879. Ab his partibus stat Aimoinus, sive potius auctor supplementi, Aimoini nomine inscripti, lib. V. c. 38. Idem numerus expresse notatur in Capitulari, quod commemoravi. Pro me faciunt annales Fuldenses, primum a Pitboco editi, quorum auctoritatem corroborat eventus, quem signat Ludovici balbi, Francogalliae regis, obitus, qui contigit ante anni 879. Calendas Novembria, in quas Comititia apud Furonos habita incidisse memorantur.*

§. XIX. Fecit quidem contra fidem conventionis Carolus, quum Ludovico fratre mortuo, pro recuperando Lotharii regno, repetendisque civitatibus Rheno urbibus, comparato ad exequendum exercitu, anniti coepit, sed Ludovicus, Ludovici Germanici filius, regni Lothariani ex divisione heres, male mulctato eius exercitu, propulsavit iniuriam, et fines suos, suscepto iuris tuendi consilio, strenue ac fortiter defendit. Neque eo secius frater Carolus portionem suam retinuit, quam traditis aliquot Lotharingiae urbibus, aequa dividendi ratione accepit: neque Carolomannus de Italiae regno decedere voluit, possessione subnixus. Patre mortuo, repentina temporum inclinatio secuta est, et rebus in periculum adductis, Rex Francogalliae Ludovicus, metu maioris mali, ad paciscendum descendit, ac nova pactioe ius Ludovici, in regno Lotharingiae acquisitum, et a patre Ludovico successione deductum, eoque defuncto, divisione inter fratres instituta, eidem Ludovico traditum confirmavit. Capita conventionis Furonensis dilucida sunt, et satis probant, in quorum prooemio haec leguntur. *Sicut inter patrem meum Carolum (Francogallum, vulgo Calvum) et patrem vestrum Ludovicum (Germanicum, primum separatae Germaniae, et Lotharingiae Germanicae acqvirentem) regnum Lotharii divisum fuit, volumus, ut ita consistat. Confutat iniustitiam patris Caroli asserentis, se cum fratre, non cum nepotibus (fratris sui filii, Carolomanno, Ludovico, et Carolo) pepigisse.* *Annales Metenses an. 876, Regino Chron. L. II. in anno eodem.* Alteram,

quod ibi sequitur, ad Carolomannum spectat, cui praeter portiones patrimonii Germanici, Boioariam, regnaque Salvorum et Pannonum coniuncta, regnum Italiae possidendum relinquitur, his verbis: *quicumque modo illud teneat* (tenebat autem Carolomannus) *ita teneat, donec Domino volente simul convenientes cum communibus fidelibus nostris, inveniamus et definiamus, quod ex hoc melius et iustius fuerit.* Aliquanto post Ludovicus balbus factis concessit, nec quidquam trans Alpes habuit, aut adeptus est, regnum vero Italiae cum Ro. Imperio, exclusis Ludovico balbo, et successoribus Francogallis, pervenit ad Carolum, tertium Ludovici Germanici filium, cui Alamannia, et aliquae regni Lothariani urbes attributae sunt, in quarum firma et iusta possessione permanfit. Partem enim Lotharingiae, quam accepit Carolomannus, eam Ludovico fratri dedit, qui rursus cum fratre Carolo divisit, et utraque post mortem Ludovici, denuo coniuncta, in Caroli ditionem venit, et inter has quoque vicissitudines, nunquam translata est ad Francogallos. Annales Pithoeani. *Hludovicus Karoli Regis filius timore perterritus propter iniurias a patre suo Regi illatas, legatos ad eum dirigit, pacem postulat, et se de omnibus, quae contra eum genitor suus gesserat, excusare nititur. An. 877.* Eodem anno Lotharingia Germanica a tribus fratribus tripartito, et insequenti, cum iure suo cederet Carolomannus, bipartito divisa traditur, atque hoc argumento fuit et mansit omnino Germanici iuris. *Rex Hludovicus ad Aquas in mense Octob. perrexit, et cum aequivoco suo Caroli Regis filio haud procul inde colloquium habuit. Annal. Pith. an. 878.* Innuunt profecto et indicant conventum *Furonensem*, illo ipso, ut paulo ante dixi, anno habitum, quem annales Bertiniani eodem anno definiunt, magnumque momentum afferunt ad veritatem eius rei confirmandam. Annales Metenses insuper tradunt, Ludovicum et Carolomannum, Ludovici balbi filios, quos Carolus avus sane pro legitimis habuit, repentina irruptione territos, Ludovico Austrasiorum Regi, portionem regni Lotharii, quam avus paterque tenuerat, ex integro illi concessisse, addita insuper *Acrabatis Abbatia S. Vedasti. an. 879.*

§. XX. Quae pactiones consensu Francorum populi, aut Procerum e populo delectorum firmatae, non reges tantum, sed eorum successores et regna obligarunt, tum renovatae aliquoties et voluntate pacifcentium corroboratae, pleraeque etiam ac priores iurisiurandi vinculo astrictae, sanctissimoque societatis humanae praefidio communitae, atque ab invadentium iniuriis defensae, neque unquam abalienatae, neque amissae sunt aut derelictae. Quare standum est his pactis, in quibuscardo iuris Germanici vertitur, quibusque non magis cura vicinitatis, quam finium securitas continetur. Saepe quidem antea Austrasiae, non secus ac Neustriae ipsiusmet, et Burgundiae quondam termini moti aut mutati sunt, prout neces-

necessitas temporum mutandi causam praebuit, Regesque superiorum temporum, variis bellorum occasionibus et casibus, eo induxit, ut novas partitiones facerent, regnorumque fines non eodem semper modo constituerent ac metirentur. Postea vero quam regna divisa, et in perpetuum separata, ac separato iure constituta sunt, termini utrinque fixi, voluntate iudicioque paciscentium, assentiente populo, definiebatur, quemadmodum conditio salusque regnorum, quae dividebantur, ferebat. Vtique enim ratio firmandae inter vicinos pacis, regnantiumque securitas deposcebat, ut inter regna, quae mutuo consensu dividi placuit, firmus esset stabilesque limes, quo finium controversiae, valituro in perpetuum pacto, dirimerentur commode, ac sublatis belli causis, terminarentur. Constituti ergo inter utrumque regnum termini sunt, quid vel situs locorum indicio, et vicinitatis causa melius constitui non potuissent, quando Germanicis rationibus pars Lotharingiae propior conveniebat, hisque adeo rebus fiebat, ut Lotharingia citerior, quam potior, et aetate prior in Germania heres vindicabat, non regno Francogalliae sed Germaniae, cuius fines contingebat, attribueretur, quod Regum conventionem usuprobatum, negotiumque perfectum est, sic ut deinceps Lotharingia citerior ditioni Germanorum arcto foedere, et aeterno nexu, sine ulla repetendi spe, et sine ullo recuperandi iure coniuncta, vera regni Germanici pars esset. In hoc non caduco, neque fragili fundamento innixi Germanorum Reges, Lotharingiam regno suo attributam, et suscepto bello defensam, ac nova pactioe Furonensi, rursus pleno iure confirmatam, atque ab omnibus Carolingis in Gallia regibus approbatam, summa, nec dependenti potestate habuerunt, regnisque Germaniae divisis, ac denuo, quod sub Carolo Crasso accidit, coniunctis, insignem hanc debitamque Germaniae accessionem, felici rerum cursu, integram adepti, Germanico nomini asseruerunt, mortuisque in Germania Carolingis, successores ex stirpe Saxonica reges repetierunt fortiter, recuperarunt, cessamque et eieratam ac redditam firmo retinendi animo, retinuerunt pariter, ac iure viribusque freti, armis defenderunt. *Lotharingiam citeriorem auspiciis Germanicis constitutam, et conservatam esse, historici consentientes tradunt.* De Ludovico, Ludovici Germanici F. constat, eum propugnasse pro Austrasiis, et propulsasse invadentem Carolum, et armis adegisse Ludovicum Caroli F. ut Lotharingiae, qua in Germaniae fines descripta erat, nuncium remitteret, eamque in fide ac ditione Germanica esse pariter ac manere vellet. Regino, et annalium Metensium scriptor, tradunt. *Ludovico (Austrasiorum regi) portionem regni Lotharii, quam avus paterque tenuerat, ex integro concessam, ita ut iis finibus contineretur et consistat, quibus inter Carolum*

et Ludovicum Germanicum in Procafpide divifum erat, et fi aliquis Caroli fidelium de regno patris fui ex eo aliquid purpurifum (male quaeſitum, et uſurpatum, ut annales Bertiniani explicant), habeat, iuſſu regis illud dimittat (apud Goldaſtum, dimittatur) id eſt, reddat ac reſtituat Ludovico, legitimo Lotharingiae Germanicae regi, quemadmodum legitur in conventionem Furonenſi. Nec quidquam de Auſtraſia detrahi paſſus eſt Carolus Craſſus, ſed in Normannos eam incurſantes, miſſo exercitu, propulſare voluit, et liberare illam regni Lothariani partem, ut Regino, ex eoſque Colleftor annalium Metenſium an. 884. 886. commemoravit. Qui ante utroſque ſcripſit Monachus San-Bertiniani ſcribere deſiit anno 882. quo armavit primum et miſit exercitum contra Normannos. Neque is amiſit, aut abalienavit Lotharingiam, ſed ipſam aliquandiu Franciam Neuſtricam, volentibus et invitantibus eius regni optimatibus, tenuit, quod praeter ſcriptores Francos tradit Aſſer Menenſis in vita Aelfredi. Caroli ſucceſſor Arnulphus, Carolomanni F. cum Zventiboldo filio Rodulphum, Lotharingos ad ſeditionis conſilia inſtigantem, expulit, et eundem filium regendo Lotharienſi regno impoſuit, ſed ea lege, ut in ſua Regis Germaniae fide clientelaque eſſet. Significanter annales Metenſes. Zventiboldi filium regno Lotharii praefecit. a. 895. Optimatum regni Germanici, ad quos ea res quoque pertinuit, conſenſu, Lotharingiae impoſitus, tituloque regis ornatus eſt, ſed regis auguſti titulum decreto eius, quod anno 898. emiſit, errore ductus praefcripſit Goldaſtus, non fide diplomatum, ſed ex ingenio, et eo quidem conſilio, ut Zuentiboldum in Caefarum, ſive Regum Romanorum numerum referret. t. I. Conſt. Imp. an. cit. in notis ad oram. Ibidem annumeravit regibus Franciae Orientalis Zuentiboldum, qui cum Lotharingiae regnum patri, Franciae Orientalis regi, acceptum tulit, tum auſpiciis Germanicis tenuit, neque ea contentus, Burgundiam invaſit, ut Reginone fidem facit Chiffletius, Veſontionis parte II. in Theoderico I. Zuentiboldus, anno 900. in praelio ad Moſam commiſſo cecidit, regnumque ad Ludovicum fratrem rediit, quem regni Optimates eius rei cauſa acceſſerant, annales Metenſes ann. eodem, Ab exceſſu Ludovici, Carolingorum in Germania ultimi, Carolus ſimplex, Ludovici balbi F. Caroli Calvi N. occupavit regnum Lotharii, non ſecus, ac ſi in regnum, qui deceſſerant, patrimonio fuiſſet. Equidem Conradus I. Germanorum Rex non iure, ſed viribus et potentia deſtitutus, belloque Vngarico impeditus, invadentis perfidiam hoſtis ulciſci non potuit, temporum vitio, et calamitate belli, nullo tamen ceſſionis, aut derelictionis indicio, quandoquidem arma vindicandi iuris cauſa cepit, quod teſtimonio pervetuſti Sangalleniſis Chronici firmo. Conradus ipſo anno (DCCCCXII.) Francos, qui dicuntur Lotharingi, hoſtiliter invaſit. Et ſequenti anno DCCCCXIII. Conradus cum exercitu Regnum Lotharingorum ingreſſus eſt. Non certe amit-

amittendi animo, sed vindicandi. Is ubi e vita migravit, longe alia rerum Germanicarum facies extitit, et Henricus Saxonum ac Thuringorum Princeps, electus est Germanorum rex, qui suam Germaniaeque causam animose et fortiter tutatus est, regnumque Lotharii non ut alienum, occupavit, sed ut regni ad se delati insigne membrum repetiit, et iure suo usus est, quod inde a Ludovico Germanico, ad ipsum, et omnes in regno Germaniae successores derivatum, atque adeo debitum, reposci oportuit et recuperari. Idcirco Henricus restitutionem flagitavit, et Lotharingiam iure pertinentis, et partis regni vindicavit merito ac recepit, eamque cum ditione Germanica, cui subtracta fuerat, coniunxit. Auctor supplementi Reginonis quae inter Reges acta sunt, non omisit, summamque complexus est. *Carolus (simplex) et Henricus (transrhenanus Saxo) apud Bonnam Castellum conveniunt, et pacem inter se facientes, foedus ineunt: et Carolus nunquam sibi amplius Lothariense regnum usurpaturum promittens regreditur. an. 924.* Duo hic in controversiam vocantur, quando foedus initum, et quid foedere comprehensum fuerit, caputne tantum factae pacis, an restitutionis Lotharingiae, de qua certatum est inter duos reges. De anno dissentiunt scriptores, nec eodem modo supputant, in Capitular. annus legitur DCCCCXXVI. In Sigeberto DCCCCXXIII. in Reginonis supplemento DCCCCXXIV. Sed mihi potior est Frodoardi auctoritas, definiens annum DCCCCXXI. quo initum est Bonnense pactum. Tricatur Blondellus, et in huius argumenti parte non est ingenuus, quando affirmare haud veretur, auctorem supplementi Reginonis, et cum eo Sigebertum, ac Ottonem Frisingensem verioblitos, haec talia de restituta per Carolum Henrico Lotharingia scripsisse, vel eo argumento, quod Bonnensis pacti tabulae, prout integrae et incorruptae extant, nihil praeter pacem et amicitiam contineant, de cessione autem et restitutione Lotharingiae facta ne verbum quidem complectantur. Nemo tamen sincerus antiquitatis aestimator Blondello concesserit, totum hoc caput, quod de cessione et restitutione Lotharingiae veteres tradunt, prorsus esse confictum. Nam, quod nemo inficiari potest, veraces ingenuique scriptores, Frodoardus et Dithmarus, etiam non dissimulante Blondello, testantur, Lotharingiam ab Henrico recuperatam, in fidem ditionemque Germanicam rediisse. *Ille in Chronico an. 925. Henrico cuncti se Lotharienses committunt. Et an. 926, Ebrardus quoque transrhenensis in regnum Lotharii mittitur ab Henrico, iustitiam faciendi causa, et Lotharienses inter se pace consociat. Isse libro I. Chron. tradit, Carolum simplicem Henrico omne regnum Lothariorum, si ab eo liberaretur, traditurum sacramentis promississe. Otto I. cognomine magnus, Lotharingos ad obsequium redegit. Frodoardus Chron. an. 939. Otto rex in regnum Lothari-*

rienseregre diens, pene cunctos ad se redire coegit Lotharienses. Et anno 940. Otto rex Henrico fratri suo regnum Lothariense committit. Post hunc Otto Frisingensis Chron. lib. VI. c. 19. Sigebertus an. 945. Nec omittendus est Adamus Bremensis Hist. Eccles. lib. II. c. 2. Vbi regna, quae Otto M. suo imperio subiugavit, Lotharingicum imprimis et Burgundicum intelliguntur. Qua de causa in tabulis, speciatim ad regnum Lotharingiae pertinentibus, titulum praescripsit regis Lothariensis et Francigenum, cuiusmodi extant apud A. Miraeum, quae admoneant Ottonem, confirmato in Lotharingiam iure, recte sumpsisse regis Lothariensis titulum, cum regni eius administrationem auspicaretur. Rectius profecto, quam Carolus Calvus, qui ex occupatione Lotharingiae argumentum successionis ducebat, regni quae eius annos perinde ac Franciae Neustricae, ex diversa tamen causa acquisitae, in tabulis notabat. Exemplum huius rei suppetit in Aimoino, lib. V. cap. 35. Sed vis ista Caroli atque impetus, nullum invadenti ius dare potuit, qui sciret descripta iura finium, neque ignoraret pacta sanctissime conventa, quae ab ipso violata sunt, cum ab alienis non abstineret manus. Agnovit hoc post proavum Lotharius, et regnum Lothariense non modo non retinuit, sed quoque redditurum se recepit, ac non repetendi animum simul declaravit aperte, et Lotharingiam ei eravit. Quam in rem scripsit Sigebertus, Otto Imperator, et Lotharius Rex, convenientes supra Carum fluvium pacificantur, datis invicem sacramentis, et Rex Lotharius Lotharingiam abiurat. an. 980. Otto III. haud minorem in tuendo imperio constantiam probavit, et servatae Lotharingiae laudem tulit, suffragante etiam Blondello, qui universam Lotharingici regni possessionem, penes Ottonem II. illibatam mansisse, ingenue confitetur. In genealogiae Franciae pleniori assertione, p. 267.

CAPVT III. ET VLTIMUM.
DE AUSTRASIA REGNANTIBUS
FRANCOGALLIS CAPETINGIS.

Constat dictis fides, et longiori esse mihi non vacat, quando satis pro dignitate argumenti, et servatis per duo capita historiae legibus, exposui, Austrasiam, sive recentiori nomine Lotharingiam, vero et antiquo iure Germaniae teneri. De qua nihil delibavit aut detraxit Hugo Capetus, Hugonis magni filius, et novae in Francogallia stirpis conditor, neglectis Ludovici ultimi, qui iuvenis decessit, agnatis, non iure Karolini sanguinis, sed Procerum suffragio A. DCCCCXXCVII. Rex electus, teste Odoranno, et auctore membranae Floriacensis b. an. Is autem servata pactorum fide, non movit regni terminos, nec posterius eius lites de finibus excitarunt. Quod praeter monumenta et tabulas, quas Imperatores, quae Reges Germaniae promulgarunt et impertiti sunt, sine

ne suspicione falsi testantur, nec diffiteri potest, ille alioqui in res Germanicas iniquissimus, cetera autem doctissimus Blondellus. Idoneus et gravis ex tertio decimo seculo testis est *Albertus abbas Stadensis*, et ex veteri itineris Romani libro confirmat, iura finium lapide in utriusque regni limite posito, designata fuisse. Neque haec labefactata sunt a Capetingis illorum temporum, reputantibus, quid ex pacto suum, quidve alienum esset. Praeterquam enim quod primi divisionis auctores fidem, sua et successorum causa, conceptis verbis obligarunt, signum quoque publicum statuerunt et collocarunt, quod fines utriusque regni apertissime separaret. *Lapis positus est in media villa (Rulie) iuxta viam, quae determinat Imperium et regnum Franciae. Chronici a Reineccio editi pag. 183.*

§. II. Nullus ergo Regum nostratium ad haec usque tempora extitit, qui tuendorum patriae finium curam sic abiiceret, ut Lotharingiam a Germania corpore, cui arctissime iuncta et agnata est, avelli cuperet, aut avellendi voluntatem ullo evidente indicio ostenderet ac significaret. Saxones ipsi contrariis factis se tuebantur. Salici haud segnius faciebant. Hohenstauffii dignitatis aequae ac iuris tenaces erant. Sed post horum fatalem casum, et sigillatim post Friderici II. Imp. decessum, turbatis interregno Germaniae rebus, Francogalli, fixas pactorum tabulas revellere sensim, et aliquas regni Lothariani partes usurpare coeperunt. Qua in re nihil admissum, certe nihil abalienatum aut cessum est ab Austriis, non a Rudolpho Habsburgio, cui instauratae e ruinis Germaniae gloria debetur. Nihil iuris Austrasici in Francogalliam transtulit, et vicinis etiam iuris nondum extincti vestigia videntibus, cum apud Alsatiae urbes, in vero et veteri Austrasiae fundo, vicinoque Burgundiae comitatu summam potestatem exemplis confirmaret. Albertus Rudolphi filius, non discessit ab officio retinendi bona Imperii, et modestiae in primis suae specimen dedit, cum Bonifacius IX. Philippo pulchro interdixisset sacris, regnumque Francogalliae in electum Imperatorem transferre constituisset, Lazelburgici nihil dederunt donaruntque externis regibus, sed tota eorum liberalitas intra Imperii fines constitit, nec prodigalitas Venceslai latius evagata est: Sigismundus denique illorum ultimus, quod pro temporum statu potuit, rationibus Germaniae consulere voluit, et repetere Franciam, certe Lotharingicam, et multis ante seculis, Germanici iuris factam. Qui Sigismundum secuti sunt Imperatores et Reges, haud alio erant animo, et inter eos Maximilianus I. indignissime tulit ablatas Germaniae provincias, earumque indice confecto, qui apud Chiffletium extat, repetendi significationem dedit, et malae fidei possessores *usurpatoresque* admonuit officii sui, et obligationis de restituenda re aliena. Carolus V. perinde ac alii, qui praecesserunt, nihil de iure suo remisit, aut deminuit, atque in hoc conceptis verbis obligavit fidem.

Cuius augustissimi successores sanctissimo iurisiurandi vinculo se astringi patiuntur, et, nisi fortuna temporum impediatur, repetere partes per vim iniuriamque ablatas, et colligere adeo reliquias, atque in corpus Germaniae, a quo avulsae et abstractae sunt, constare iterum, ac redigere in ditionem pristinam, et promissi implere fidem, pactique praestare capita tenentur, si quidem facultas praestandi sit, in regno praesertim per suffragium delato, in quo haec talia communibus auspiciis geruntur. Quicquid ergo non dubii et explorati iuris habet Germania, sive trans, sive cis Alpes, sive in Imperio Rom. et regno Langobardiae, sive Burgundiae, sive Lotharingiae, sive in *Ducatibus* ex ea reliquis, tam superiori et Mosellano, quam inferiori, et Brabantiae, sive in aliis ex Francia media residuis tractibus regionibusque, id totum, quantumcunque est, iuris Germanici esse intelligitur, et multis rerum documentis, atque iudiciis non inanibus liquet. Ipse ducatus Lotharingiae, qui ex veteri illius nominis regno superest, nondum ita a rationibus Germanicis seiunctus est, ut prorsus extra Imperium censeatur. Qui salvo Imperii, et heredum, ad quos pertinet, iure, etiamnum a Christianissimo rege detinetur, de cuius salute et libertate Foederati, quos haec tangit cura, laborant, et interposita patrocini ac praestandae restitutionis fide, consilia et vires coniungunt, sua et Imperii causa non passuri, ut perantiqui Europae Duces, Imperioque arte coniuncti, et maximorum Principum, Imperatorum Regumque propinqui ac necessarii, Caroli V. Ducis Lotharingiae, de re Christiana optime meriti fortissimi que, et quod caput rei est, veri ac legitimi Lotharingiae Mosellanae heredes, sede et solo patrio extorres, quaesito per maiores, et continuato per eorum descendentes posteros iure mulcentur, et post tot obstationes frustra factas, spe restitutionis suae excidunt, atque in misera hac et natalibus suis indigna conditione relinquantur. *Imperatores Ro. quia Reges Germaniae, ius in regnum Lothariense, ut regnum Germaniae coniunctum, et arte innexum, retinent, atque usu tituli summum, minique obnoxium dominium, in partes eius maxime Cismosanas competens tinentur. Neque fecius Antistites Belgicae primae id titulo munereque Archicancellariatus per Galliam, id est, Belgicam, sive per regnum Lotharingiae Germanicae declarant, et admonent, in praescriptione, quae duplici nomine interruptur, nihil momenti inesse, neque facile patientiam aut derelictionem posse obtendi, quando rerum interceptarum tituli servantur, et indicia non levia, neque obscura suppetunt, quae poenitentiae usurpationis istius, etiam diuturnae, detinentem in mala fide constituunt, et nullum adeo ius transferunt in usurpantem. Narrationes Gvil. Nangii de Lotharingia Ottoni in beneficium data, implicatae sunt, et cum falsa opinione, quam ex Hugone Floriacensi hausit, permixtae, omniumque veteris aevi scriptorum sententiae adversae. Ad extremum Ducatus Lotharingiae nondum cessus abalienatusque est, et ratione supremi iuris etiamnum agnoscit Germaniam, et concessiones*

iones ac privilegia eius sic in favorem Ducis interpretandae sunt, ut favor Imperii potior habeatur. V. in hanc sententiam Notationes MST. in Notitiam Boecleri.

XIII. DE REBUS BADENSIBUS.

Cum de patria mea et diligenter et serio saepe cogito, tum in situs erga eam amor fidesque me admonent, quid mei muneris officiique sit, quando non modo crimen ingrati effugere omnibus modis studeo, sed etiam mihi gratulor, inde oriundum esse, ubi et magnae res coeptae sunt olim et confectae. Equidem Principes Germaniae dedit consilio ac virtute maximos, natura optimos, indole mitissimos, ac vel ob fortitudinem in bellis pro Germania susceptis honorificentissime appellandos. Qui cum summa nominis meritorumque dignitate et fama reipublicae causa odia atque inimicitias susceperunt, et hostibus vel audacia, vel potentia fretis summa ratione constantiaque restiterunt, et iam olim Gallis Italisque sub imperatorum Romanorum signis capita fortunasque suas obiecerunt, et res auctoritate suae stirpis dignas auspicio ductuque suo effecerunt, ut vel ita ostenderent, in Germania se esse aborigines, (a) et plane tales, ut neque excelsissimo honori suo, neque patriae saluti unquam deesse vellent: quae etsi omnia in aperto sunt, tamen non committam, ut per silentium pietatis meae oblitus esse videar.

(a) *Vel imperiti sunt priscarum originum, quas serio seduloque iam perquirere, vel iniqui et levitate quadam in errorem adducti, qui Serenissimae Marchionum Badensium familiae externum decus patriamque externam quaerunt. Illos credulitas decepit ac ingenii vanitas: hos malitia corrumpit, quibus adeo in tantum irascor, in quantum veritati et patriae meae servio. Stirpem tamen esse multo antiquissimam, omnes consentiunt, sed unde originem duxerit, plerique sine causa dubitant, inter quos sunt Martinus Crusius, vir quidem indagandae Svevorum antiquitatis studiosissimus, sed, quod citra eius famae meritorumque invidiam dixerim, in Badensibus rebus paulo negligentius versatus, sic tamen, ut non sequatur eorum inconsultam temeritatem, qui quasi certum id exploratumque sibi esset, affirmare sunt conati. Existimantur, inquit, (a Marchione Veronensi) descendisse Marchiones Badenses, annal. Svev. dodec. secund. l. 9 part. 2. c. 18 p. 266. Quod ex priscis probatisque monumentis non hausit, sed ex Sebastiano Münstero per impudentiam saepissime lapsus arripuit, qui tamen nibilo certiora de iis originibus cognita habuit, neque eam sententiam tanquam suam, sed tanquam ab alio proditam adduxit l. 3. c. 264. l. 3. c. 278. Quod indicio est, errorem esse ante oculos positum, quem nulla veterum tabularum auctoritate*